

Utjecaj uvođenja eura na računovodstvo financijskih institucija

Katić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:813366>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-12**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ UVOĐENJA EURA NA RAČUNOVODSTVO
FINANCIJSKIH INSTITUCIJA**

Diplomski rad

Ana Katić

Zagreb, kolovoz, 2022.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ UVOĐENJA EURA NA RAČUNOVODSTVO
FINANCIJSKIH INSTITUCIJA**
**IMPACT OF THE INTRODUCTION OF THE EURO ON THE
ACCOUNTING OF FINANCIAL INSTITUTIONS**

Diplomski rad

Ana Katić, 0067570062

Mentor: Doc. dr. sc. Sanja Broz Tominac

Zagreb, kolovoz, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad / seminarski rad / prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenju literaturu, što pokazuje korištene bilješke i biografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada / prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada / prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

Sažetak

Cilj rada bilo je istražiti kako utječe uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj na računovodstvo financijskih institucija. U radu je objašnjeno koje su specifičnosti računovodstva financijskih institucija, odnosno kreditnih institucija, investicijskih fondova i osiguravajućih društva. Zatim, zakonskom okviru računovodstva financijskih institucija i temeljnim izvještajima koje sastavljaju. Obraden je MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta kao važan standard kada se govori o promjeni valute. Dalje su objašnjeni određeni postupci u samom procesu uvođenja eura te kakvu će ulogu imati određeni dionici. Također, navedene su koristi i troškovi koje za Hrvatsku donosi uvođenje eura. Na kraju je obraden sam utjecaj uvođenja eura na financijske institucije te njihovu računovodstvenu evidenciju i financijske izvještaje. U radu su doneseni zaključci kako ulazak u europodručje doprinosi gospodarskom razvoju zemlje. Stoga, se očekuju brojne koristi od uvođenja eura od kojih se kao glavna ističe uklanjanje valutnih rizika. Međutim, očekuju se i određeni troškovi od kojih se najznačajniji ističe gubitak samostalne monetarne politike. Ostali troškovi su više jednokratne prirode te neće imati značajniji utjecaj. Osim toga, u radu su doneseni zaključci vezani uz utjecaj uvođenja eura na računovodstvo financijskih institucija njihovu evidenciju poslovnih događaja i financijske izvještaje. Tako je zaključeno da će se utjecaj uvođenja eura odraziti na valutu prikazivanja financijskih izvještaja te se očekuju promjene u evidenciji promjena koje su se do sada prikazivale u eurima kao stranoj valuti nakon što euro postane službena nacionalna valuta. Važno je istaknuti kako će banke u svojoj računovodstvenoj evidenciji morati provesti konverziju gotovog novca, depozita, kredita te vrijednosnih papira svojih klijenata. U procesu konverzije u računovodstvu financijskih institucija značajan doprinosit imat će na računovodstveni informacijski sustav.

Ključne riječi: euro, službena valuta, računovodstvo, financijske institucije, konverzija, europodručje

Abstract

The aim of the paper was to research the impact of the introduction of the euro as the official currency in the Republic of Croatia to the accounting of financial institutions. The paper describes what are specifics of accounting of financial institutions, i.e. credit institutions, investment funds and insurance companies. The paper also describes legal framework of accounting of financial institutions and basic reports which are compiled by financial institutions. The paper describes IAS 21 Effects of changes in foreign exchange rates as an important standard in process of changing currency. Certain procedures in the process of introducing the euro and roles of certain stakeholders in that process are further explained. Also, the paper describes the benefits and costs that the introduction of the euro brings for Republic of Croatia. At the end of the paper is analyzed the impact of the introduction of the euro on financial institutions and their accounting records and financial statements. At the end of the paper is wrote conclusion about how entry into the euro area contributes economic development of the country. Conclusion is that numerous benefits are expected from the introduction of the euro, where it is the most important one is the elimination of currency risks. However, certain costs are also expected, where it is the most significant one is the loss of independent monetary policy. Other costs are detected as one-time nature costs, so they will not have a significant impact. Also, some conclusions are related to the impact of the introduction of the euro on the accounting of financial institutions and their records business events and financial statements. Thus, it was concluded that the impact of the introduction of the euro will reflected at the currency of presentation of financial statements. Also, it is expected that, after the euro becomes official national currency, there will be some changes in the records that have so far been shown in euros as a foreign currency. It is important to write out that the banks will have to convert cash, deposits, loans and securities of their clients in their accounting records. It will contribute to the conversion process in the accounting systems of financial institutions.

Keywords: euro, official currency, accounting, financial institutions, conversion, euro area

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA FINANCIJSKIH INSTITUCIJA	3
2.1. Vrste financijskih institucija	3
2.1.1. Kreditne institucije	4
2.1.2. Investicijski fondovi	6
2.1.3. Društva za osiguranje	9
2.2. Zakonski okvir računovodstva financijskih institucija	10
2.3. Temeljni financijski izvještaji	11
2.4. MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta	13
3. UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
3.1. Kriteriji za uvođenje eura	15
3.2. Tijek procesa zamjene valuta	17
3.3. Pravna osnova uvođenja eura	20
3.4. Zadatci i odgovornosti pojedinih dionika	22
3.4.1. Hrvatska narodna banka	22
3.4.2. Sektor država	24
3.4.3. Sektor poduzeća	26
3.5. Zaštita potrošača	28
3.6. Koristi i troškovi uvođenja eura	30
4. UTJECAJ NA RAČUNOVODSTVO FINANCIJSKIH INSTITUCIJA U PROCESU UVOĐENJA EURA	34
4.1. Utjecaj na računovodstveni informacijski sustav	34
4.2. Utjecaj na poslovanje banaka i ostalih nebankovnih financijskih institucija	35
4.2.1. Administrativna prilagodba	35

4.2.2. Logistička i infrastrukturna prilagodba	37
4.2.3. Konverzija gotovog novca i depozita	38
4.2.4. Konverzija kredita	39
4.2.5. Konverzija vrijednosnih papira	40
4.3. Utjecaj na računovodstvenu evidenciju i financijske izvještaje	41
5. ZAKLJUČAK	48
POPIS LITERATURE	51
POPIS SLIKA	54
POPIS TABLICA	54
ŽIVOTOPIS	55

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Tema uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj postaje sve aktualnija posljednjih par godina od ulaska Hrvatske u Europsku uniju do pristupanja u europski tečajni mehanizam. Objavom datuma pristupanja Hrvatske u eurozonu tema postaje aktualnija. Stoga se o njoj raspravlja u svim područjima ekonomije, te se nameće i pitanje kako će promjena valute utjecati na računovodstvo. U radu će biti naglasak na utjecaju uvođenja eura na računovodstvo financijskih institucija kao posebno zahvaćenu granu računovodstva, promjenama koje donosi uvođenje eura kao službene valute.

Predmet rada je istražiti kako će utjecati uvođenje eura na računovodstvo financijskih institucija, odnosno kako će se navedena promjena odraziti ne samo na poslovanje financijskih institucija već i njihovu računovodstvenu evidenciju te sastavljanje financijskih izvještaja. Glavni cilj rada je prikazati osnovna obilježja računovodstva financijskih institucija, istražiti sam proces uvođenja eura u Hrvatskoj te donijeti zaključke o utjecaju uvođenja eura na računovodstvo financijskih institucija

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U svrhu pripreme rada koristit će se sekundarni izvori podataka, znanstvena i stručna literatura s područja računovodstva financijskih institucija i uvođenja eura u Republici Hrvatskoj. Također, koristit će se dokumenti objavljeni na internetskim stranicama Hrvatske narodne banke koji se odnose na uvođenje eura u Republici Hrvatskoj, te internetske stranice Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga. Uz sve navedeno izvor informacija biti će Zakon o računovodstvu (NN br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20), Zakon o kreditnim institucijama (NN br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20), Zakon o alternativnim investicijskim fondovima (NN br. 21/18, 126/19), Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN br. 44/16, 126/19), Zakon o osiguranju (NN br. 30/15, 112/18, 63/20) i Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 120/19).

1.3. Sadržaj i struktura rada

U prvom dijelu obradit će se specifičnosti računovodstva financijskih institucija, odnosno koje su sve vrste financijskih institucija i njihova obilježja. Nadalje, zakonskim okvirom računovodstva financijskih institucija i temeljnim financijskim izvještajima koje sastavljaju financijske institucije. Na kraju prvog dijela obradit će se MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta kao važan standard za istaknuti kada se govori o stranim valutama te o promjeni valute. Drugi dio vezan je uz sam proces uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. U ovom dijelu obradit će se kriteriji koji su morali biti zadovoljeni prije samog uvođenja eura, tijek procesa zamjene valute, pravna osnova uvođenja eura, odnosno neka zakonska pravila koja su morala biti zadovoljena. Dalje će se istaknuti važnost, ali i odgovornost u procesu pojedinih dionika kao što su Hrvatska narodna banka, sama država i njezine institucije te privatni sektor odnosno poduzeća. Uz navedeno obradit će se i zaštita potrošača koja je bitna kod uvođenja nove valute te koje su koristi i nedostaci uvođenja eura. U trećem dijelu povezat će se utjecaj na računovodstvo financijskih institucija u procesu uvođenja eura. Prvo će se utvrditi utjecaj na računovodstveni informacijski sustav te utjecaj na poslovanje banaka i ostalih nebankovnih financijskih institucija kao što je administrativan prilagodba svih procesa te logistička i infrastrukturna prilagodba. Isto tako kako će se povest konverzija gotovog novca i depozita te konverzija kredita i vrijednosnih papira u navedenim institucijama. Na kraju trećeg dijela navest će se kako će promjena valute odraziti na samu računovodstvenu evidenciju nekih promjena te na njihove financijske izvještaje.

2.SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA FINANCIJSKIH INSTITUCIJA

2.1.Vrste financijskih institucija

„Financijske institucije su poslovni subjekti koji sudjeluju u financijskim transakcijama na financijskim tržištima u raznim ulogama: prikupljaju novčana sredstva, plasiraju novčana sredstva i pri tome kreiraju razne financijske instrumente te obavljaju ostale financijske usluge.“¹ Za razliku od nefinancijskih poduzeća, financijske institucije imaju jako malo materijalne imovine koja im je prije svega potrebna za organizaciju poslovanja sa financijskom imovinom. Dok financijska imovina čini većinu i odnosi se na novčana sredstva i financijske instrumente.

Postoje dvije osnovne vrste djelatnosti financijskih institucija:

1. Poslovi novčanog posredovanja pri čemu institucija ima u bilanci financijske obveze i potraživanja (imovinu)
2. Pomoćni – neposrednički novčani poslovi koji su blisko povezani s financijskim posredovanjem, ali se u imovinskoj bilanci financijskih institucija ne pojavljuju kao financijske obveze i potraživanja.²

I. SREDIŠNJA BANKA (centralna, emisijska)
II. DEPOZITNE – KREDITNE INSTITUCIJE
1. Banke
2. Depozitne štedne institucije
III. NEDEPOZITNE FINANCIJSKE INSTITUCIJE
1. Ugovorne štedne institucije
2. Investicijski fondovi – Fondovi zajedničkog ulaganja
3. Financijske kompanije (interne banke) i konglomerati
4. Specijalne državne i privatne financijske institucije
5. Investicijske banke, brokери i dealeri
6. Ostale financijske institucije

Tablica 1: Vrste financijskih institucija

¹Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 16

²Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 33

Izvor: Leko, V., Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str 35

U tablici se može vidjeti prikaz vrsta financijskih institucija, razdvojene su određene grupe prema obilježjima zbog kojih se razlikuju. Na vrhu je središnja banka kao specifična monetarna institucija sa posebnim ulogama i odgovornostima. Zatim, kada se gleda središnja banka kao specifična institucija, financijske institucije se mogu podijeliti na depozitne i nedepozitne. Osnovna razlika između ove dvije vrste institucija je što nedepozitne institucije ne ispunjavaju osnovni uvjet depozitnih institucija, a to je da primaju depozite i odobravaju kredite najširoj javnosti. U računovodstvu se vrste financijskih institucija dijele na tri kategorije: kreditne institucije, investicijske fondove i osiguravajuća društva.

2.1.1. Kreditne institucije

Kreditna institucija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj mogu pod uvjetima Zakona o kreditnim institucijama poslovati kao: banke, štedne banke ili stambene štedionice.³ Banke su najvažnije financijske posredničke institucije zbog toga što ostvaruju interes za svoje vlasnike, ali i ostvaruju i dobrobit za zajednicu.⁴ Osnovni poslovi banke su prikupljanje depozita i plasiranje prikupljenih sredstva, u tom procesu osim interesa vlasnika trebaju pridonositi efikasnosti gospodarstva. Hrvatska narodna banka (HNB) surađuje s Europskom središnjom bankom u postupku ocjene značajnosti nadziranih subjekata i nadziranih grupa. HNB donosi odluku o utvrđivanju nadziranog subjekta ili nadzirane grupe kao značajne u skladu s uputom Europske središnje banke (ESB) i dostavlja odluku kreditnoj instituciji ili matičnoj kreditnoj instituciji u grupi kreditnih institucija u Republici Hrvatskoj.⁵ U Hrvatskoj na kraju 2021. godine posluje 20 banaka.⁶ Inicijalni kapital banke iznosi najmanje 40 milijuna kuna⁷ te se one osnivaju kao dionička društva. Tijela banke su: uprava, nadzorni odbor i glavna skupština, obvezni odbori nadzornog odbora (za imenovanja, za rizike, za primitke).⁸ Posebice se ističe odgovornost uprave kao nositelja važnih funkcija. Poslovi banke mogu se podijeliti prema više kriterija. Jedna od podjela posebice je važna u računovodstvenom smislu, a to je bilančna perspektiva.

³ Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

⁴ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 17

⁵ Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

⁶ Hrvatska narodna banka (b.d), Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, preuzeto 14.6.2022 s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/kreditne-institucije/bankovna-supervizija/pokazatelji-poslovanja-kreditnih-institucija>

⁷ Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

⁸ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 18

Prema bilančnoj perspektivi poslovi banke dijele se na depozitne i kreditne poslove, što se prikazuje kao prikupljanje depozita u pasivi i plasiranje kredita u aktivi. Prema tom kriteriju poslovi banke mogu biti: neutralni, indiferentni ili komisijski bankarski poslovi, aktivni ili kreditni bankarski poslovi, pasivni ili mobilizacijski bankarski poslovi i vlastiti bankarski poslovi.⁹ Za poslovanje banke bitno je kvalitetno i planirano upravljanje rizicima, koji su brojni. U sveučilišnom udžbeniku Računovodstvo financijskih institucija navode se samo neki od rizika koji su najčešći, a to su: rizik likvidnosti, kreditni rizik, kamatni rizik, tržišni rizici, koncentracijski rizik, operativni rizik ostali rizici. Novim regulativama posebice Baselski standardi uvode važnost adekvatnosti kapitala koji prikazuje sposobnost banke da podnese rizike i samu sigurnost i stabilnost banke. Izračunava se kao omjer između dijelova jamstvenog kapitala i iznosa izloženosti ponderiranoga kreditnim rizikom i iznosa inicijalnih kapitalnih zahtjeva za tržišne rizike i operativni rizik. Nadalje, računovodstveno poslovanje banka je danas dio suvremenog integriranog informacijskog sustava pa je tako i sam posao olakšan i povezan u cjelokupni sustav banaka. Omogućuje efikasan i kvalitetan proces odlučivanja pa je podrška kod odlučivanja o kapitalnim zahtjevima, adekvatnosti kapitala, dugoročnoj i kratkoročnoj likvidnosti te o svim ostalim zahtjevima koje odrede regulatori ili su potrebni korisnicima.¹⁰ Hrvatska narodna banka može donijeti podzakonski propis koji uređuje kontni plan kreditnih institucija, međutim on više nije propisan.¹¹

Osim banaka kao vrste kreditne institucije imamo i štedne banke koje imaju manji iznos potrebnog temeljnog kapitala, te je smanjen opseg poslovanja odnosno posluje na teritoriju Republike Hrvatske. Inicijalni kapital štedne banke iznosi najmanje 8 milijuna kuna.¹² Na štednu banku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o kreditnim institucijama kojima se uređuje izdavanje odobrenja za rad, poslovanje i nadzor rada od strane HNB-a.¹³ U Hrvatskoj ne posluje ni jedna štedna banka.¹⁴

Stambene štedionice također su vrsta kreditnih institucija koje osnivaju banke u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama te društva za osiguranje u skladu sa Zakonom o

⁹Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str.78-79

¹⁰Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 101-113

¹¹ Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

¹² Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

¹³Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 19

¹⁴Hrvatska narodna banka (b.d), Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, preuzeto 14.6.2022 s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/kreditne-institucije/bankovna-supervizija/pokazatelji-poslovanja-kreditnih-institucija>

osiguranju.¹⁵ Inicijalni kapital stambene štedionice iznosi najmanje 20 milijuna kuna.¹⁶ Osnovni poslovi stambenih štedionica su primanje sredstva od građana koji su namijenjeni stambenoj štednji na temelju koje se ostvaruje pravo na državne poticaje te ostvaruju pravo na stambeni kredit. Sredstva se isključivo isplaćuju stambenim štedišama koje mogu koristiti samo u Republici Hrvatskoj. Trenutno posluju tri stambene štedionice.¹⁷ Posebna vrsta kreditnih institucija su kreditne unije čije se poslovanje temelji na ostvarivanju zajedničkih financijskih interesa članova unije, na načelima uzajamnosti, bez ostvarivanja profita.¹⁸

2.1.2 Investicijski fondovi

„Investicijski fondovi su institucionalni ulagači koji prikupljaju novčana sredstva široke javnosti, najčešće pojedinaca i kućanstava, ali i poduzeća i financijskih institucija i u skladu s unaprijed utvrđenim ciljevima plasiraju ih u dugoročne, rjeđe u kratkoročne financijske instrumente.“¹⁹ Osnovno obilježje investicijskih fondova je da njima upravlja društvo za upravljanje kojem je cilj upravljanje poslovanjem investicijskog fonda te imovinom fonda. Imovina fonda je podijeljena na udjele te svaki ulagač kupnjom dijela udjela u fondu postaje vlasnik svih financijskih instrumenata fonda razmjerno vrijednosti svojih udjela u ukupnoj imovini investicijskog fonda.²⁰

U Republici Hrvatskoj se može govoriti o četiri vrste investicijskih fondova:

1. Otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom i alternativni investicijski fondovi
2. Mirovinski fondovi
3. Privatizacijski fondovi
4. Ostali fondovi

Otvoreni investicijski fondovi koji djeluju prema Zakonu o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom su fondovi koji imaju za isključivi cilj zajedničko ulaganje imovine prikupljene javnom ponudom udjela u fondu. Ulažu u prenosive vrijednosne papire ili

¹⁵ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 19

¹⁶ Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)

¹⁷ Hrvatska narodna banka (b.d), Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, preuzeto 14.6.2022 s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/kreditne-institucije/bankovna-supervizija/pokazatelji-poslovanja-kreditnih-institucija>

¹⁸ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 19

¹⁹ Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 217

²⁰ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 22

u druge oblike likvidne financijske imovine, čiji se udjeli, na zahtjev ulagača, otkupljuju izravno ili neizravno, iz imovine toga fonda.²¹ Kod upravljanja fondovima važna je uloga depozitara kojem odobrenje za rad daje HNB. Depozitar može biti kreditna institucija ili podružnica kreditne institucije ona skrbi o imovini investicijskog fonda koja je odvojena od ostale imovine depozitara te prati tijek novca i kontrolira društvo za upravljanje.²² Društvo za upravljanje osniva se i posluje kao društvo s ograničenom odgovornošću ili dioničko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, prema odredbama zakona koji uređuje osnivanje i poslovanje trgovačkih društava, ako Zakonom nije drugačije određeno. Djelatnosti društva se dijele na osnovne i pomoćne. Osnovne djelatnosti se odnose na: upravljanje imovinom fondom, upravljanje rizicima fonda, administrativni poslovi i trgovanje udjelima. Pomoćni poslovi su: upravljanje portfeljem, prema odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala, investicijsko savjetovanje, u vezi s financijskim instrumentima prema odredbama zakona kojim se uređuje tržište kapitala i pohrana i administriranje, u vezi s udjelima u investicijskom fondu.²³ Alternativni investicijski fondovi (AFI) djeluju prema Zakonu o alternativnim investicijskim fondovima, osnivaju se sa svrhom i namjenom prikupljanja sredstava javnom ili privatnom ponudom od ulagača. Zatim, se ulaganja tih sredstava u skladu s unaprijed određenom strategijom i ciljem ulaganja AIF-a. Isključivo u korist imatelja udjela tog AIF-a te ne zahtijeva odobrenje za osnivanje i upravljanje UCITS fondom u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje osnivanje i rad otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom.²⁴ Alternativne investicijske fondove možemo podijeliti na otvorene i zatvorene. Otvoreni AFI osnivaju se kao društva bez pravne osobnosti kojom upravlja društvo za upravljanje alternativnim investicijskim fondom u svoje ime i za zajednički račun ulagača. Otvorenim AFI može upravljati samo vanjsko društvo za upravljanje, udjeli fonda otkupljuju se na zahtjev ulagača, izravno ili neizravno, iz imovine fonda na način i pod uvjetima utvrđenim prospektima i/ili pravilima fonda i to prije likvidacije odnosno prestanka postojanja fonda.²⁵ Zatvoreni AFI mogu se osnovati kao fondovi sa i bez pravne osobnosti. Ako se osnivaju s pravnom osobnošću osnivaju se kao pravne osobe u obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću koje osnivaju i upravljaju društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondom u njezino ime i za njezin račun. Za razliku od otvornih fondova može se osnovati i bez

²¹ Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, Narodne novine, br. 44/16, 126/19, (2019.)

²² Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 222

²³ Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, Narodne novine, br. 44/16, 126/19, (2019.)

²⁴ Zakon o alternativnim investicijskim fondovima, Narodne novine, br. 21/18, 126/19, (2019.)

²⁵ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 222

vanjskog društva za upravljanje odnosno kao zatvoreni fond sa unutarnjim upravljanjem. Ako se osnivaju bez pravne osobnosti također njih osniva i njima upravlja društvo za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima u svoje ime i za zajednički račun, ali u ovoj vrsti fonda uvijek upravlja vanjsko društvo za upravljanje.²⁶

Mirovinski fondovi prikupljaju novčana sredstva uplatama članova za vrijeme radnog vijeka, te im obećavaju redovne mjesečne isplate uštedjenih sredstva s prinosima kada odu u mirovinu.²⁷ Dijele se na obavezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (prvi stup), obavezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (drugi stup) i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (treći stup).²⁸

Privatizacijski investicijski fondovi su specifični oblik institucionalnih investitora, a u Republici Hrvatskoj su nastali kao rezultat provođenja privatizacije u kuponskoj odnosno vaučerskoj privatizaciji.²⁹

Na kraju postoje još neki specifični fondovi koji se mogu svrstati u ostale investicijske fondove na primjer to su umirovljenički fondovi i fond hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga provodi nadzor nad poslovanjem investicijskih fondova.³⁰

Prema Zakonu o računovodstvu investicijski fondovi spadaju u velika društva te u društva od javnog interesa, također dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje i konsolidirane financijske izvještaje primjenom MSFI-ja i MRS-a, sastavljati i predočavati godišnje izvješće sa svim obveznim dijelovima, dostavljati izvještaje u središnji registar i javno objavljivati izvještaje, dostavljati izvještaje nadzornoj instituciji Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, provesti zakonom propisanu reviziju godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja i druge obveze navedene u Zakonu o računovodstvu.³¹

²⁶Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str 225

²⁷Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 214

²⁸Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 23

²⁹Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 24

³⁰ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b.d.), Investicijski fondovi, preuzeto 22.6.2022. s <https://www.hanfa.hr/investicijski-fondovi/>

³¹ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 236

2.1.3. Društva za osiguranje

Osnovna djelatnost osiguranja je da pružaju zaštitu od opasnosti koje mogu ugroziti pojedinca ili imovinu. Odnosno štite pojedinca, poslovni subjekt i gospodarski razvoj od ekonomski štetnih posljedica prirodnih sila i nesretnog slučaja.³² Društva za osiguranje prikupljaju sredstva dugoročnim ugovorima i plasiraju na tržište kapitala. Prikupljena sredstva formiraju fondove namijenjene isplati štete onim osiguranicima koji pretrpe štetu te takvim pristupom disperziraju i transferiraju rizik na velik broj osiguranika.³³ Razlikuju se tri osnovne funkcije osiguranja: funkcija zaštite, mobilizacijsko-alokacijska funkcija i društveno socijalna funkcija.³⁴ Kod osiguranja važno je razlikovati sudionike koji sudjeluju u osiguranju. Osiguravatelj je pravna osoba odnosno društvo za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja obavlja poslove životnog ili neživotnog osiguranja, koja ima odobrenje Agencije za obavljanje poslova osiguranja i upisana je u sudski registar nadležnog trgovačkog suda.³⁵ Dalje imamo ugovaratelja osiguranja pravna je ili fizička osoba koja s društvom za osiguranje sklapa ugovor o osiguranju. Osiguranik je je ona strana ugovora o osiguranju čija su imovina, život ili zdravlje osigurani, a koja ima pravo i ovlaštena je potraživati osigurninu od društva za osiguranje u slučaju nastanka osiguranog slučaja. Na kraju korisnik osiguranja pravna je ili fizička osoba koja ima pravo na naknadu temeljem ugovora o osiguranju ako nastupi osiguranik slučaj.³⁶

Razlikuju se dvije osnovne vrste osiguranja to su životna i neživotna osiguranja. Životna osiguranja odnose se na osiguranja koja pružaju zaštitu od financijskih gubitaka koji mogu nastati kao posljedica neizvjesnog događaja koji se vežu uz život ili zdravlje osigurane osobe. U slučaju iznenadne smrti, invaliditeta ili bolesti pružaju financijsku stabilnost osiguraniku ili članovima njegove obitelji.³⁷ Osiguravatelji životnih osiguranja najveći dio sredstva plasiraju u dugoročne korporacijske, hipotekarne i državne obveznice te u dionice državnih poduzeća i investicijske fondove.³⁸ Dok su neživotna osiguranja imovinska osiguranja koja daju

³²Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 284

³³Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 216

³⁴ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 286

³⁵ Zakon o osiguranju, Narodne novine, br. 30/15, 112/18, 63/20, (2020.)

³⁶ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 287

³⁷Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 292

³⁸Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 216

osiguraniku pokriće za gubitak ili oštećenje materijalne imovine također uključuju osiguranja od odgovornosti kod kojih je osiguranik zakonski odgovoran za plaćanje štete koju je nanio trećim osobama pa ta obveza prelazi na osiguravatelja.³⁹ Osiguravatelji imovinskih osiguranja najviše ulažu u državne obveznice te obveznice gradova i lokalnih jedinica, dalje u korporacijske obveznice te drže depozite kod banke.⁴⁰ Posebna skupina osiguranja su mirovinska osiguranja koja osiguranicima na načelima uzajamnosti i solidarnosti osiguravaju prava za slučaj smrti, smanjene sposobnosti ili potpunog gubitka sposobnosti za rad.⁴¹ Društva za osiguranje se također klasificiraju u kategoriju velikih subjekata i od javnog interesa te su dužne prema Zakonu o računovodstvu sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje i konsolidirane, financijske izvještaje primjenom MSFI-a i MRS-a, sastavljati i predočavati godišnje izvješće sa svim obveznim dijelovima, dostavljati izvještaje u središnji registar i objavljivati izvještaje, provesti zakonom propisanu reviziju godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja i druge obveze navedene u Zakonu o računovodstvu.⁴² Kao i kod investicijskih fondova nadzor nad tržištem osiguranja provodi Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, radi održavanja učinkovitog, sigurnog i stabilnog tržišta osiguranja s ciljem zaštite interesa osiguranika i korisnika osiguranja te stabilnosti financijskog sustava.⁴³

2.2. Zakonski okvir računovodstva financijskih institucija

Temeljni zakon za računovodstvo financijskih institucija je Zakon o računovodstvu odnosno on je temeljni akt o računovodstvu kojeg primjenjuju trgovačka društva i drugi obveznici poreza na dobit.⁴⁴ Prema tom zakonu poduzetnici se klasificiraju na mikro, male, srednje i velike ovisno o iznosu ukupne aktive, ukupnih prihoda i prosječnog broja radnika tokom poslovne godine. Međutim, bez obzira na naveden pokazatelje u velike poduzetnike se ubrajaju i banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima, društva za

³⁹Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 28

⁴⁰Leko, V., Stojanović, A. (2018.), Financijske institucije i tržišta, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilište u Zagrebu, str. 216

⁴¹Zakonu o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 120/19, (2019.)

⁴² Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 309

⁴³ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/>

⁴⁴Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 37

upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, UCITS fondovi, alternativni investicijski fondovi, mirovinska društva koja upravljaju obveznim mirovinskim fondovima, mirovinska društva koja upravljaju dobrovoljnim mirovinskim fondovima, dobrovoljni mirovinski fondovi, obvezni mirovinski fondovi te mirovinska osiguravajuća društva, društva za dokup mirovine, faktoring-društva, investicijska društva, burze, operateri MTP-a, središnja klirinška depozitarna društva, operateri središnjeg registra, operateri sustava poravnanja i/ili namire i operateri Fonda za zaštitu.⁴⁵ Stoga su navedeni poduzetnici dužni primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Uz navedeno zakonom se propisuje sastavljanje, sadržaj i kontrola knjigovodstvenih isprava, vrste, vođenje i čuvanje poslovnih knjiga. Kod financijskih institucija osim Zakona o računovodstvu potrebno je obratiti pozornost i na odredbe pojedinih zakona institucije (banke, investicijskih fondova i osiguranja) ovisno o tome kojom se djelatnosti obavlja.⁴⁶

2.3. Temeljni financijski izvještaji

Potreba sastavljanja financijskih izvještaja za financijske institucije ista je kao i za sva poduzeća, a posebice je važna za one od javnog interesa kako bi koristile širokom krugu korisnika kod donošenja financijskih odluka. Tako korisnicima financijskih izvještaja daju informacije o stanju i kretanju imovine, obveza, kapitala, prihoda i rashoda (uključujući dobitke i gubitke), novčanim tokovima subjekta, uplatama i isplatama vlasnika te zajedno sa bilješkama daju ukupnu sliku poslovanja.⁴⁷

Struktura i sadržaj temeljnih financijskih izvještaja propisana je također Zakonom o računovodstvu, postoje određena odstupanja od zakona u slučaju kada je posebnom odredbom ili pravilnikom drugačije određeno. Konkretno kod financijskih institucija, Hrvatska narodna banka može propisati oblik i sadržaj financijskih izvještaja za banke, dok Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga može za društva za osiguranje i investicijske fondove.⁴⁸ Kao što je

⁴⁵ Zakon o računovodstvu Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, (2020.)

⁴⁶ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 38-40

⁴⁷ MRS 1 Prezentiranje financijskih izvještaja, preuzeto 18.6.2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR>

⁴⁸ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 39

već navedeno financijske institucije spadaju u skupinu velikih poduzetnika i od javnog su interesa te stoga imaju obvezu sastavljati godišnje izvješće koje se sastoji od sljedećeg:

1. financijske izvještaje za izvještajno razdoblje, uključujući revizorsko izvješće ako je propisana obvezna revizija godišnjih financijskih izvještaja
2. izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, ako su je dužni sastavljati prema odredbama ovoga Zakona
3. izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, ako su ga dužni sastavljati prema odredbama ovoga Zakona
4. izvješće posloводства s podacima koji se odnose na prikaz:
 - a) vjerojatnog budućeg razvoja poduzetnikova poslovanja
 - b) aktivnosti istraživanja i razvoja
 - c) podataka o otkupu vlastitih dionica sukladno propisu kojim se uređuju trgovačka društva
 - d) podataka o postojećim podružnicama poduzetnika
 - e) koje financijske instrumente koriste, ako je to značajno za procjenu imovine, obveza, financijskog položaja i uspješnosti poslovanja:
 - ciljeva i politike poduzetnika u vezi s upravljanjem financijskim rizicima, zajedno s politikom zaštite svake značajnije vrste prognozirane transakcije za koju se koristi računovodstvo zaštite
 - izloženosti poduzetnika cjenovnom riziku, kreditnom riziku, riziku likvidnosti i riziku novčanog toka.⁴⁹

Financijske institucije sastavljaju financijske izvještaje prema posebnim pravilnicima, za banke je to odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija te su obvezni sastaviti sljedeće:

1. Izvještaj o financijskom položaju (Bilanca)
2. Račun dobiti i gubitka
3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
4. Izvještaj o novčanim tokovima

⁴⁹ Zakon o računovodstvu Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, (2020.)

5. Izvještaj o promjenama kapitala

6. Bilješke uz financijske izvještaje.⁵⁰

Osiguravajuća društva također sastavljaju gore navedene izvještaje prema Pravilniku o strukturi i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje.⁵¹ Investicijski fondovi uz navedene izvještaje sastavljaju još neke dodatne: Izvještaj o promjenama u neto imovini UCITS fonda, Izvještaj o posebnim pokazateljima UCITS fonda i Izvještaj o vrednovanju imovine i obveza UCITS fond.⁵²

2.4. MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta

Ovaj standard značajan je za financijske institucije prije svega jer posluju sa stranim valutama te većina institucija posluje i u inozemstvu. Stoga, ovaj standard propisuje način na koji transakcije u stranoj valuti i inozemno poslovanje prikazuju u financijskim izvještajima te kako se različite valute u financijskim izvještajima pretvaraju u valutu prezentiranja. Osim toga, ovaj standard važan je i za temu uvođenja eura zbog toga što dolazi do promjene funkcionalne valute prilikom uvođenja nove valute u nekoj zemlji. Prije svega, važno je znati neke osnovne pojmove iz ovog standarda. Funkcijska valuta je valuta primarnog gospodarskog okruženja u kojemu subjekt posluje,⁵³ odnosno to je valuta koju subjekt koristi u svom poslovanju te u toj valuti zarađuje i troši novac. Dok je strana valuta ona koja nije funkcijska valuta nekom subjektu. Kada dođe do uvođenja eura u Republici Hrvatskoj kuna više neće biti funkcijska valuta, nego to postaje euro. Zato što poslovni subjekti sada svoje transakcije ostvaruju u eurima te je potrebno sve transakcije na datum promjene pretvoriti u novu valutu također i svu nemonetarnu imovinu prema njihovom povijesnom trošku. Tečajne razlike koje nastanu u ovom postupku treba uključiti u sveobuhvatnu dobit subjekta. Važno je znati i što je valuta prezentiranja koja se može razlikovati od funkcijske valute, odnosno to je valuta u kojoj subjekt izražava svoje financijske izvještaje. U tom slučaju ako je subjekt dio grupe njegov rezultat se za potrebe konsolidiranih financijskih izvještaj preračunava u zajedničku funkcijsku valutu. Naravno,

⁵⁰ Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, Narodne novine, br. 42/18., 122/20., 119/21. (2018.)

⁵¹ Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje, Narodne novine, br. 37/16., 96/18., 50/19., 98/20. (2016.)

⁵² Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih i polugodišnjih izvještaja i drugih izvještaja UCITS fonda, Narodne novine, br. 105/17, 98/20 (2017.)

⁵³ MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta, preuzeto 18.6.2022. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1568380990198&uri=CELEX:02008R1126-20190101#tocId230>

prilikom preračunavanja nastaju tečajne razlike koje se prikazuju u sveobuhvatnoj dobiti subjekta.⁵⁴ Treba još spomenuti tečajne razlike koje nastaju kada postoji promjena tečaja između datuma transakcije i datuma namire.⁵⁵ Kao što je navedeno financijske institucije dio svoga poslovanja ostvaruju u stranoj valuti tako i u eurima, danas tijekom tih transakcija nastaju tečajne razlike koje nakon uvođenja eura smanjiti to jest odnositi će samo na ostale strane valute.

⁵⁴ MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta, preuzeto 18.6.2022. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1568380990198&uri=CELEX:02008R1126-20190101#tocId230>

⁵⁵ Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 46

3.UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1.Kriteriji za uvođenje eura

Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju odnosno već samim potpisivanjem Ugovora o pristupanju se obvezala na uspostavu ekonomske i monetarne unije kojoj je službena valuta euro. Za uvođenje eura kao službene valute potrebno je prije ispuniti neke od uvjeta koje zahtjeva Europska unije te su te uvjete morale zadovoljiti i ostale članice Europske unije koje su dio i monetarne unije. Uvjeti koji se trebaju zadovoljiti sadržani su Ugovorom iz Maastrichta iz 1992. godine, nazivaju se još i kriteriji iz Maastrichta ili kriteriji normalne konvergencije. Kriteriji se odnose na stabilnost cijena, održivost javnih financija, stabilnost tečaja i konvergenciju dugoročnih kamatnih stopa.⁵⁶ Prvi kriterij odnosi se na stabilnost cijena odnosno stopa inflacije ne smije premašiti prosjek stopa inflacije tri države članice koje bilježe najbolja ostvarenja stabilnosti cijena uvećana za 1,5 postotni bod. Drugi kriteriji je održivost javnih financija što znači da omjer manjka opće države i BDP-a ne smije prelaziti 3%, a omjer duga opće države i BDP-a ne smije biti viši od 60%. Ako omjer duga BDP-a premašuje 60%, tada se mora smanjivati zadovoljavajućom dinamikom. Stabilnost tečaja odnosi se na to da država mora provesti barem dvije godine u Europskom tečajnom mehanizmu bez značajnijih oscilacija i devalvacija središnjeg pariteta. Zadnji kriteriji odnosi se na konvergencije dugoročnih kamatnih stopa što znači da prinos na državne obveznice izdane u nacionalnoj valuti ne smije premašiti referentnu vrijednosti koja je jednaka prosjeku prinosa na obveznice triju država članica koje bilježe najbolje ostvarene stabilnosti cijena uvećanom za 2 postotna boda.⁵⁷ Osim navedenih kriterija, moraju biti zadovoljeni i pravni zahtjevi koji jamče neovisnost središnje banke i omogućuju njenu integraciju u sustav europskih središnjih banki koji imaju za cilj održavanje stabilnosti cijena.⁵⁸ Navedeni kriteriji služe kako bi se ostvarila ekonomska stabilnost država članica monetarne unije te kako bi mogle lakše prebroditi krizna stanja. Prema navedenim kriterijima nakon krize 2008. godine stanje se popravlja te se 2014. godine hrvatsko gospodarstvo približava zadanim kriterijima, odnosno dolazi do smanjenja proračunskog deficita i stabilizacije javnog duga. Isto tako nakon šest godina smanjene gospodarske

⁵⁶ Nacrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, preuzeto 20.6.2022. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676>

⁵⁷ Nacrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, preuzeto 20.6.2022. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676>

⁵⁸ Vrhovec-Žohar, K. i Klopotan, I. (2014). Mala i srednja poduzeća u EU – izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije (e-publikacija), preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131576> str. 448

aktivnosti. 2014. godine se ostvaruju pozitivne stope gospodarskog rasta. Što dovodi do poboljšanja i ostalih kriterija koji moraju biti zadovoljeni. Tako se u Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj navodi sljedeće: „Preporuka za smanjenje prekomjernog proračunskog manjka, pa je u lipnju 2017. ukinut postupak u slučaju prekomjernog manjka. Uz pretpostavku da će se gospodarski oporavak nastaviti, te uz trajno opredjeljenje Vlade za vođenje fiskalne politike u skladu s fiskalnim pravilima, Hrvatska bi u idućem razdoblju trebala zadovoljiti kriterij održivosti javnih financija.“⁵⁹ Što je vidljivo iz pokazatelja za 2015. kada je dug opće države iznosio 83,8% BDP-a, te je planirano smanjenje sljedeće godine 1,19% BDP-a. Dug se smanjivao bržom dinamikom, nego što je planirano tako se 2016. godine smanjio za 3,2 postotna boda, a 2017. za 2,7 postotna boda, dalje se u strategiji navodi da se planira nastavak takve dinamike. Što pokazuje i izvješće o konvergenciji kojeg su Europska komisija i Europska središnja banka objavile 1.lipnja 2022. Hrvatska ispunjava sve kriterije te je ocjenjena vrlo povoljno u izvješću. Tako Hrvatska ispunjava sve pravne uvjete konvergencije što znači da je hrvatsko zakonodavstvo usklađeno s ugovorima EU-a i Statutom ESSB-a i ESB-a. Navodi se kako je Hrvatska spremna za uvođenje eura od 1. siječnja 2023. te će konačnu odluku o uvođenju eura Vijeće EU-a donijeti u srpnju 2022. godine. Objavljeno je kako Hrvatska ispunjava sve maastrichtske kriterije. Stabilnost cijena je zadovoljena već od ulaska u EU, tako je prosječna 12-mjesečna stopa inflacije u travnju 2022. godine iznosila 4,7%, što je jednako prosjeku EU. Devizni tečaj je stabilan od ulaska u ERM II, u kojem je Hrvatska od srpnja 2020. godine te tečaj fluktuirao vrlo blizu središnjeg pariteta postavljenog na razni 7,53450 kuna za jedan euro. Kriterij održivosti javnih financija je također zadovoljen jer je Hrvatska u 2021. godini ostvarila proračunski manjak niži od 3% BDP-a te se dalje nastavio smanjivati odgovarajućom dinamikom. Zadovoljen je i kriterij dugoročnih kamatnih stopa, konkretno 12-mjesečna prosječna dugoročna kamatna stopa u 2022. godini iznosila je 0,8% što je ispod referentne vrijednosti od 2,6%.⁶⁰

⁵⁹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvođenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str. 58

⁶⁰Hrvatska narodna banka (b.d), Ispunjava li Hrvatska maastrichtske kriterije? Preuzeto 26.8.2022. s <https://euro.hr/faq/ispunjava-li-hrvatska-maastrichtske-kriterije/>

3.2. Tijek procesa zamjene valuta

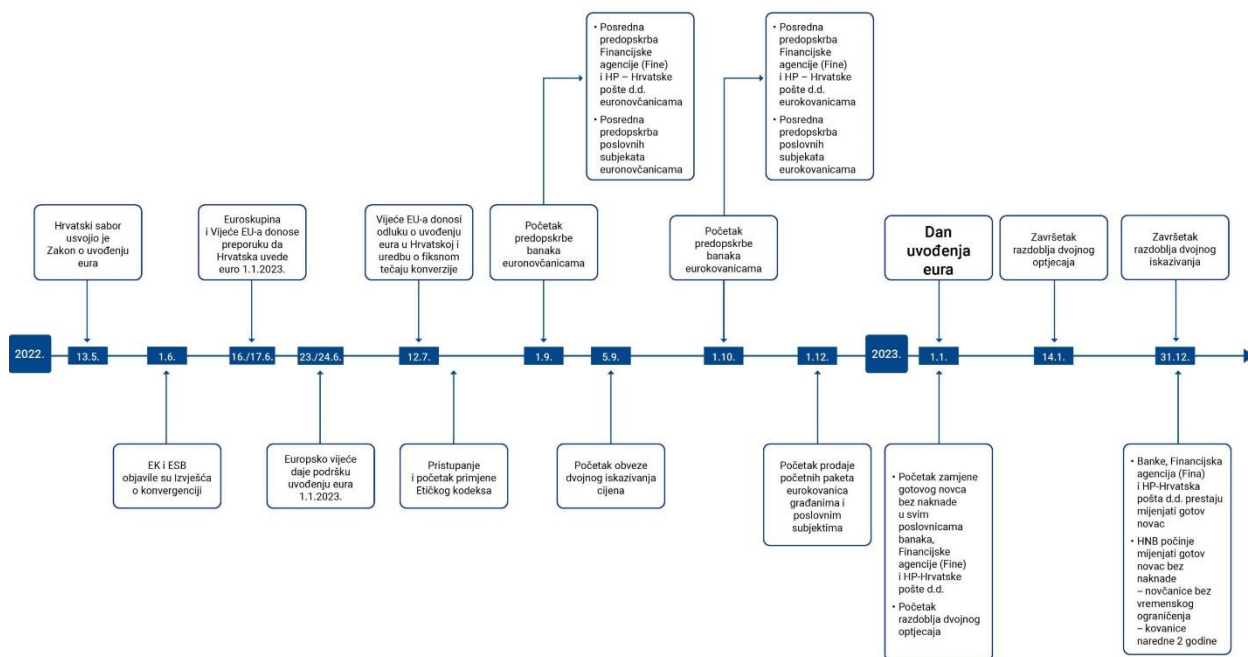
Proces uvođenja eura kao službene valute može se podijeliti u nekoliko koraka, kao što je već naglašeno od trenutka pristupanja Hrvatske Europskoj uniji ona je prihvatila uvesti euro kada za to budu ispunjeni uvjeti. Hrvatska vlada i HNB su u listopadu 2017. godine predstavili Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj,⁶¹ u kojoj je dana analiza koristi i troškova uvođenja eura prema kojoj koristi nadmašuju troškove u čemu je biti nešto više kasnije. Prvi korak je ulazak u Europski tečajni mehanizam (ERM II) koji je Hrvatska ušla 10. srpnja 2020. godine. Svaka država koja planira uvesti euro mora u ERM II provesti najmanje dvije godine odnosno dok se ne ispune i svi ostali kriteriji. Prije ulaska Hrvatska se je morala se obvezati provesti određene reforme koje će provoditi u razdoblju do uvođenja eura. Radi se o osam mjera koje su vezane uz četiri ključna područja: jačanje okvira za borbu protiv pranja novca, smanjenje administrativnog i financijskog opterećenja za gospodarstvo daljnjim pojednostavnjivanjem administrativnih postupaka i smanjenjem parafiskalnih i neporeznih davanja, poboljšanje korporativnog upravljanja u državnim poduzećima te jačanje nacionalnoga stečajnog okvira.⁶² Na sam dan ulaska Hrvatske u ERM II dogovoren je središnji paritet kune za euro te iznosi 7,53450 kuna za jedan euro, moguća je njegova fluktuacija od 15 posto oko središnjeg pariteta.⁶³ Vijeće Europske unije je 12. srpnja 2022. odredilo konačan fiksni tečaj konverzije koji je jednak središnjem paritetu.⁶⁴

⁶¹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 7

⁶² HNB, (2020.) Godišnje izvješće 2020. (e-publikacija), preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3953672/h-gi-2020.pdf/747bcefc-0d05-31c5-038c-ab636a555077> str.12

⁶³ HNB, (2020.) Godišnje izvješće 2020. (e-publikacija), preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3953672/h-gi-2020.pdf/747bcefc-0d05-31c5-038c-ab636a555077> str. 11

⁶⁴ Hrvatska narodna banka (b.d), Što je fiksni tečaj konverzije i kako se određuje? Preuzeto 26.8.2022. s <https://euro.hr/faq/sto-je-fiksni-tecaj-konverzije-i-kako-se-odreduje/>

Slika 1: Vremenski tijek aktivnosti uvođenja eura

Izvor: <https://euro.hr/vremenski-tijek-aktivnosti-uvodenja-eura/> (23.6.2022.)

Na slici se može vidjeti proces koji će se odvijati u 2022. godini odnosno godini prije uvođenja eura te u prvim tjednima 2023. godine. Tako je Hrvatski sabor 13.5.2022. godine prihvatio Zakon o uvođenju eura. Nakon ulaska u ERM II, slijede daljnji koraci u uvođenju eura tako se otprilike šest mjeseci prije uvođenja eura sastaje Vijeće Europske unije te odlučuju jesu li zadovoljeni potrebni uvjeti za uvođenje eura te se utvrđuje devizni tečaj po kojem će se izvršiti konverzija u eure, za Hrvatsku to je u srpnju 2022. godine kada je utvrđen i fiksni tečaj konverzije koji za jedan euro iznosi 7,53450 kuna. Usporedno počinje i kampanja kojom se građane poziva da višak gotovine u kunama pohrane na kunske račune kod banaka kako bi se olakšalo pretvaranje u eure i kako bi im se pojasnilo da nije potrebno pretvarati kune u eure prije službenog uvođenja eura. Nakon što je Vijeće odobrilo da su zadovoljeni kriteriji otprilike pet mjeseci prije uvođenja eura odnosno u Hrvatskoj od 5.9.2022. počinje dvojno iskazivanje cijena, koje će biti kasnije detaljnije pojašnjeno. Zatim četiri mjeseca prije HNB počinje opskrbljivati banke novčanicama eura. Nakon toga tri mjeseca prije opskrbljuje ih i kovanim novcem eura i centima. Taj proces opskrbe banaka novčanicama i kovanim novcem eura naziva se predopskrba. Nakon toga slijedi posredna predopskrba što se odnosi na opskrbu poduzeća eurima od strane banaka uz poduzeća opskrbljuju i Fina te Hrvatsku poštu d.d.. Zatim Fina, Hrvatska pošta d.d. i banke prodaju kovani novac eura i cente građanima najmanje mjesec dana

prije uvođenja eura. Na sam dan uvođenja eura počinje fizička zamjena novčanica i kovanog novca kuna za eure također se odvija u poslovnicama banaka, Fine i Hrvatske pošte d.d. bez naknade. Prva dva tjedan nakon uvođenja eura biti će razdoblje dvojnog opticaja u tom razdoblju će i kuna i euro imati status zakonskog sredstva plaćanja, odnosno moći će se plaćati u obje valute. Sredstva na računima banaka izražena u kunama se u cijelosti pretvaraju u eure, isto tako svi krediti koji su nominirani u kunama se od toga dana smatraju kreditima u eurima. Nakon isteka dva tjedna dvojnog opticaja euro postaje jedino zakonito sredstvo plaćanja u Hrvatskoj, što znači da više nije moguće plaćati u kunama.⁶⁵

Postoje određeni postupci i nakon samog uvođenja eura tako šest mjeseci nakon uvođenja eura Fina i Hrvatska pošta d.d. prestaju pružati uslugu zamjene gotovog novca. Isto tako, završava i razdoblje u kojem banke bez naknade pružale zamjenu gotovog novca građanima, te počinje razdoblje u kojem imaju pravo zaračunati naknadu za uslugu zamjene gotovog novca te to razdoblje traje idućih šest mjeseci. Nakon toga banke prestaju pružati tu uslugu, te je tada gotov novac jedino moguće zamijenit kod HNB-a bez naknade. Novčanice će se moći zamijeniti bez vremenskog ograničenja, a kovani novac tri godine nakon uvođenja eura. Godinu dana nakon uvođenja eura završava i dvojno iskazivanje cijena.⁶⁶

Usporedno sa samim procesom uvođenja eura kao službene valute traje i proces izbora te izrade kovanog novca eura sa hrvatskom nacionalnom stranom. Svaka zemlja koja uvodi euro može se odlučiti za nekoliko motiva nacionalne strane eura, Hrvatska se odlučila za pet motiva. Zatim je HNB pokrenuo proces savjetovanja s javnošću vezanih za odabir predloženih pet motiva. Motivi koji bi se trebali nalaziti na nacionalnoj strani kovanica su: šahovnica, geografska karta Hrvatske, kuna, glagoljica i Dubrovnik. Tijekom javnog savjetovanja umjesto motiva Dubrovnika građani su izabrali lik Nikole Tesle te je on tako peti motiv. U rujnu 2021. godine donijela se odluka o konačnom izgledu idejnog rješenja nacionalne strane kovanice eura tako da će šahovnica biti zajednički motiv na svim kovanicama, na dva eura karta hrvatske, na jednom euru motiv kune. Dok će na centima biti motivi Nikole Tesle i glagoljice, Nikola Tesla na 50, 20 i 10 centi, a glagoljica na pet, dva i jednom centu. Izgled kovanica može se vidjeti na slici 3.⁶⁷

⁶⁵ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 12-13

⁶⁶ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 13

⁶⁷ Cvitanović, V. i Širanović, P. (2021.), Proces zamjene hrvatske kune eurom i očekivani utjecaj na gospodarska kretanja (e-publikacija), preuzeto s <https://doi.org/10.46917/st.12.1.4> str. 81

Slika 2: Izgled kovanica sa nacionalnom stranom

Izvor: <https://www.hnb.hr/-/pocetak-proizvodnje-hrvatskih-eurokovanica> (25.6.2022.)

Nakon izbora idejnog rješenja ona se dostavljaju Vijeću Europske unije, Europskoj komisiji te svim članicama europodručja koje mogu dostaviti svoje primjedbe. Zatim se do kraja veljače 2022. godine izrađuje prototip alata kojim će se izraditi šahovnica na svih osam apoena nacionalne strane kovanice eura. U lipnju će Europska komisija provesti reviziju nad izabranim kovanicama, te će nakon toga u srpnju započeti kovanje eura s nacionalnim simbolima. Daljnji proces opskrbe povezan je sa samim procesom uvođenja eura. Na kraju će se u od početka prosinca moći kupiti „posebni paketići“ određenih kovanica eura.⁶⁸ Kako bi se navedeni proces opskrbe mogao provesti HNB mora pripremiti 3700 tona eurokovanica za otprilike šest mjeseci, kovanje kovanica započeto je 18. srpnja 2022. godine.⁶⁹

3.3.Pravna osnova uvođenja eura

U procesu uvođenja eura važno je prilagoditi se zakonskom okviru Europske unije isto tako prilagoditi i svoje nacionalne zakone novoj valuti. Vijeće Europske unije je donijelo tri Uredbe koja se odnosi na uvođenje eura i to 1997. godine zatim dvije Uredbe 1998. godine vezane uz uvođenje eura te o stopama konverzije između eura i valute države članice koja uvodi euro. Navedenim uredbama osim toga što se navodi da je euro službena valuta u zemljama članicama

⁶⁸ Cvitanović, V. i Širanović, P. (2021.), Proces zamjene hrvatske kune eurom i očekivani utjecaj na gospodarska kretanja (e-publikacija), preuzeto s <https://doi.org/10.46917/st.12.1.4> str. 82

⁶⁹ Hrvatska narodna banka (b.d), Početak proizvodnje hrvatskih eurokovanica, preuzeto 20.7.2022. s <https://www.hnb.hr/-/pocetak-proizvodnje-hrvatskih-eurokovanica>

važno je i načelo neprekidnosti ugovora i drugih pravnih instrumenata. Tim načelom se upozorava na to da se ne smije utjecati valjanost postojećih ugovora koji se navode u nacionalnoj valuti. Tako na primjer ako je ugovor o kreditu uz fiksnu kamatnu stopu nominiran u kunama, nakon uvođenja eura će kamatna stopa ostati nepromijenjena, dok će se obveza iz ugovora o kreditu koja je bila nominirana u kunama izjednačiti sa iznosom ugovorne obveze o kreditu nominirane u eurima prema fiksnom tečaju konverzije. Ako je ugovor o kreditu ugovoren uz promjenjivu kamatnu stopu onda će nakon uvođenja eura kamatna stopa umjesto uz parametre u kunama biti vezana uz odgovarajuće parametre u eurima.⁷⁰

Uz navedene uredbe, donosi se i niz drugih pravnih akata jedan od njih je i zaštita od krivotvorenja koja se već primjenjuje u Hrvatskoj, uz to tu su i preporuke koje su već implementiranje u drugim državama članicama kao što je dvojno iskazivanje cijena. Sve države članice europodručja su ujedno i članice bankovne unije, tako je i Hrvatska ulaskom ERM II uspostavila suradnju sa Europskom centralnom bankom.⁷¹

U Hrvatskoj se osim navedenih usklađenja sa uredbama EU trebalo i uskladiti nacionalno zakonodavstvo, kako bi se omogućila pravna sigurnost i nesmetano funkcioniranje gospodarstva. Prvo se morao donijeti sami Zakon o uvođenju eura u kojem su navedena sva važna pitanja koja se tiču uvođenja eura. Osim novog zakona trebalo je uskladiti i brojne druge zakone kojima se uređuje platni promet, porezni sustav, trgovačko pravo, tržište kapitala i financijski sustav. Tako će se mijenjati Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, Zakon o kreditnim institucijama i investicijskim društvima.⁷²

Ostali zakoni koji su povezani sa kunom neće se mijenjati u procesu uvođenja eura, nego će se izmijenit kada to budu zahtijevale neke druge potrebe.⁷³

⁷⁰ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 14-15

⁷¹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 15

⁷² HNB, (2020.) Godišnje izvješće 2020. (e-publikacija), preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3953672/h-gi-2020.pdf/747bcefc-0d05-31c5-038c-ab636a555077> str. 19

⁷³ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 16

3.4.Zadatci i odgovornosti pojedinih dionika

3.4.1. Hrvatska narodna banka

Hrvatska narodna banka kao centralna financijska institucija sa specifičnim odgovornostima i funkcijama ima važnu ulogu u procesu uvođenja eura kao službene valute. Tako je HNB morala prilagoditi instrumente monetarne politike, gotovinsko poslovanje, platni promet te financijski se prilagoditi Eurosustavu.

Prilagodba instrumenata monetarne politike odnose se na zamjenu instrumenata koje koristi HNB onima koje koriste države članice Eurosustava. Monetarna politika HNB-a slična je onoj koju koriste i u europodručju, a odnose se na operacije na otvorenom tržištu i stalno raspoložive mogućnosti. Najveća razlika se odnosi na sustav obaveznih pričuva koji se razlikuje u osnovici za izračun, tako se u Hrvatskoj računa kao prosječno dnevno stanje u kalendarskoj godini, dok je u europodručju je jednaka stanju na posljednji dan u mjesecu. Uz to u Hrvatskoj se primjenjuje stopa obveznih pričuva od 12% što je mnogo više od one u europodručju gdje iznosi 1%. Zbog navedene razlike moglo bi doći do znatnog povećanja likvidnosti bankovnog sustava, da ne bi došlo do negativnog utjecaja HNB će postepeno prilagođavati sustavu minimalnih pričuva Eurosustava te ako bude potrebno koristiti mjeru makroprudencijalne politike. Ulaskom u europodručje ukida se mjera održavanja minimalno potrebnih deviznih potraživanja.⁷⁴ Uz navedeno postoji razlika u korištenim instrumentima osiguranja, tako će se ulaskom u europodručje moći koristiti samo vrijednosni papiri investicijskog rejtinga.⁷⁵

Prilagodba gotovinskog poslovanja odnosi se na poslove HNB-a u samom procesu uvođenja eura koji je objašnjen u poglavlju 3.2, tako smo mogli vidjeti da središnja banka ima važnu ulogu to se prije svega odnosi na nabavu novčanica i kovanog novca eura, opskrbu banaka gotovim novcem eura te povlačenje kune iz optičaja i njezino zbrinjavanje. Prije svega potrebno je osigurati potrebne količine novčanica i kovanog novca eura za što se HNB pripremala dvije godine prije samog uvođenja. Kao što je objašnjeno u procesu uvođenja eura prvo se opskrbljuju banke u procesu predopskrbe, nakon toga banke posrednom predopskrbom

⁷⁴ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str.68-69

⁷⁵ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 24

opskrbljuju trgovačka društva.⁷⁶ Uz navedeno važna je suradnja između HNB-a i ostalih sudionika u gotovinskom poslovanju, tako će važnu ulogu imati i u povlačenju kuna iz poticaja koje će početi par mjeseci prije samog uvođenja eura. Tome će pridonijeti i kampanja koja će građane poticati da višak kuna polože na račune u bankama te će ih također informirati da nema potrebe prije zamjene valute, kune pretvarati u eure, štoviše to samo uzrokuje dodatne troškove.⁷⁷

Isto tako potrebno je prilagoditi platni promet što prije svega znači da će se sva sredstva na računima sudionika u platnom prometu sustavu za namiru velikih plaćanja konvertirati u eure te nakon što euro postane služben valuta sve platne transakcije će se provoditi u eurima. Preduvjeti za uspostavljanje platnog sustava za namiru velikih plaćanja u eurima su ostvareni kada je 2016. godine Hrvatska ušla u TARGET 2. Isto tako nakon što je 2016. godine uspostavljen platni sustav za obračun malih plaćanja u eurima ostvaren je uvjet za obračun kreditnih transfera u eurima prema pravilima SEPA.⁷⁸ Uz navedeno uvođenjem novih sustava s radom prestaju Hrvatski sustav velikih plaćanja i Nacionalni klirinški sustav te sa radom nastavljaju navedeni sustavi u eurima.⁷⁹ HNB od dana uvođenja eura iskazuje tečajnu listu u eurima u odnosu na druge valute tako određuje srednji tečaj eura koji se koristi u statističke svrhe i za financijsko izvještavanje.⁸⁰

Potrebna je financijska prilagodba zbog pristupanja Eurosustavu, tako će HNB na dan uvođenja eura morati uplatiti preostali dio upisanog kapitala Europskoj centralnoj banci u iznosu od 62,8 milijuna eura. Kada je Hrvatska ušla u Europsku uniju morala je uplatiti dio temeljnog kapitala te će sada morati uplatiti ostatak. Uz navedeno HNB će morati izdvojiti na revalorizacijski račun za nerealizirane dobitke od imovine, obveza i izvanbilančnih instrumenata te uz to pridonijeti stavci rezervacija. Isto tako HNB će dio svojih međunarodnih pričuva izdvojiti ESB-u prema ključu za upis kapitala. Osim ovih jednokratnih uplata HNB će imati i trajnu obvezu prijenosa monetarnih prihoda na ESB, te će imati pravo na njegovu raspodjelu prema udjelu

⁷⁶ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str. 69-70

⁷⁷ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 23

⁷⁸ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str. 70-71 (30.6.2022.)

⁷⁹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 24

⁸⁰ Nacrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, preuzeto 20.6.2022. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676>

upisanog kapitala između država Eurostava. Osim ako ESB ostvaruje gubitak koji je odlučila pokriti iz prikupljenog monetarnog prihoda.⁸¹

3.4.2. Sektor država

Zadatci i odgovornosti koje se odnose na državu prije svega na vladu Republike Hrvatske su prilagodbe u području javnih financija, određene zakonske izmjene, administrativne prilagodbe i prilagodba službene statistike.

Prilagodba javnih financija će se izvršiti na sam dan uvođenja eura od kada će sve bezgotovinske transakcije biti isključivo u eurima što se odnosi na sve uplate u proračun središnje države te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dok će se gotovinske transakcije za vrijeme dvojnog opticaja moći izvršiti i u kunama i u eurima. Uvođenje eura zahtijevat će promjene u financijskom informacijskom sustavu kojeg vodi državna riznica te prilagodbu u vođenju državnog računovodstva. Tako će se sve obveze države koje su do sada bile izražene u kunama morati konvertirati u eure. Svi izvještaji nakon uvođenja eura moraju biti iskazani u eurima, a izvještaji javnih financija koji se sastavljaju usporedno i za prethodnu godinu će u godini uvođenja eura biti preračunati u eure radi bolje usporedivosti. Kod obrazaca koje ispunjavaju građani, a vezani su uz poreze i druge obveze prema državi te na potraživanja od države za razdoblje koje prije uvođenje eura biti će iskazani u kunama. Međutim plaćanje će se vršiti u eurima prema fiksnom tečaju konverzije.⁸² Postoji problem kod iskazivanja iznosa u financijskom planu za razdoblje 2023.-2025. godina zbog toga kada se donosi plan u 2022. godinu još uvijek neće biti poznata odluka Vijeća EU o uvođenju eura. Iako odluka neće biti poznata donesena je odluka da se financijski plan i proračuna za razdoblje 2023.-2025. godina biti prikazan u eurima koje će Sabor donijeti tijekom 2022. godine. Tako će izvršenje proračuna 2021. godinu i plan za 2022. godinu koji su iskazani u kunama trebati prema fiksnom tečaju konverzije preračunati u eure. Dok će se proračun za 2023. godinu i projekcije proračuna za 2024. i 2025. godinu iskazati u eurima.⁸³

⁸¹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str. 71-72

⁸² Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 27

⁸³ Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države (2022.) Uputa o procesu prilagodbe poslovnih procesa subjekata opće države za poslovanje u euro (e-publikacija) preuzeto s

Što se tiče zakonodavne prilagodbe ona se prije svega odnosi na donošenje novog Zakon o uvođenju eura, uz to biti će potrebne izmjene u pojedinim zakonskim propisima. Ministarstva koja će biti predlagatelji te nadzirati najveći dio promjena u zakonima su Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo financija i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.⁸⁴

Administrativna prilagodba se odnosi na dvojno iskazivanje cijena kao što je obveza i za privatni sektor, te će tako iskazane cijene biti na svim službenim dokumentima. Osim za državna tijela ova obveza se odnosi i na sva javna poduzeća kao što su Hrvatske ceste, Hrvatske šume, Hrvatska radiotelevizija i ostale te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Kao što je već spomenuto biti će potrebna prilagodba računovodstvenog sustava koji će morati biti šest mjeseci prije uvođenja eura biti prilagođen za dvojno iskazivanje cijena. Godinu dana nakon uvođenja eura svi cjenici, obrasci i sva službena dokumentacija biti će iskazna samo u eurima, jedino vrijednosne karte koje su se nalazile u prodaji i prije uvođenja eura na kojim su iznosi iskazani u kunama moći će se koristiti te će im se iznos preračunavat u eure prema fiksnom tečaju na dan konverzije.⁸⁵ Također, vrijedi da za subjekte opće države nije potrebno dvojno iskazivati ono što nije propisano kao što su aplikacija za podnošenje imovinske kartice i aplikacija o isplataima iz proračuna. Tijela javne vlasti tako nisu dužna dvojno prikazati cijenu i druge novčane izraze ako posluju isključivo sa kreditnim institucijama, kreditnim unijama, institucijama za platni promet, institucijama za elektronički novac te pružateljima financijskih usluga, također i na ugovorima, potvrđama i uvjerenjima koje sklapaju sa poslovnim subjektima i drugim javnim vlastima. Dok je moguće u nekim slučajevima ako im olakšava, pojednostavljuje i smanjuje troškove prilagodbe dvojno iskazati i ono za što nemaju obvezu.⁸⁶

Prilagodbu državne statistike će provoditi HNB i Državni ured za statistiku koji su i dosada provodili najveći dio statističkih istraživanja, nakon uvođenja eura svi podaci koji se prikupе će se isključivo izražavati samo u eurima. Navedena promjena zahtijevat će promjenu obrazaca koji se koriste u svrhe istraživanja. Osim toga, morat će se provoditi dodatna istraživanja koja do sada nisu provedena, a koje zahtijeva ESB za države članice europodručja ta istraživanja

https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/Uputa-proces-prilagodbe_poslovnih-procesa-za-poslovanje-euru.pdf/993a43c0-2097-d0b4-0141-27e2a6a2ad25 str. 18-19

⁸⁴ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 27

⁸⁵ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 28-29

⁸⁶ Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države (2022.) Uputa o procesu prilagodbe poslovnih procesa subjekata opće države za poslovanje u euru (e-publikacija) preuzeto s https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/Uputa-proces-prilagodbe_poslovnih-procesa-za-poslovanje-euru.pdf/993a43c0-2097-d0b4-0141-27e2a6a2ad25 str. 5

su mnogo opsežnija i imaju kraće vremenske rokove što će biti dodatni zahtjev u statističkom istraživanju.⁸⁷

3.4.3. Sektor poduzeća

Prilagodbe kod poduzeća slične su onima u javnom sektoru, također će biti potrebno dvojno iskazivati cijene, pripremiti se na zamjenu valute te prilagoditi financijske izvještaje i oporezivanje.

Dvojno iskazivanje cijena biti će obvezno kako je navedeno u procesu uvođenja eura (poglavlje 3.2) pet mjeseci prije uvođenja eura odnosno od 5.9.2022. Od privatnih poduzeća najviše utjecaja biti na trgovce koji zbog prirode posla imaju velik broj proizvoda što će značiti puno više posla vezanog uz preračunavanje cijena. Osim samih cijena koje su naznačene na proizvodu, dvojno iskazane cijene moraju biti i na cjenicima, promotivnim letcima, internetskim stranicama i svemu ostalom gdje se ističe cijena proizvoda. Isto tako za vrijeme dvonog optičaja trebat će prilagoditi i blagajne te će računi biti ispisani tako da prikazuju i pojedinačne cijene i ukupan iznos računa u obje valute. Što se tiče POS uređaja za njihove račune neće vrijediti obveza dvojnog iskazivanja cijene, već je od dana uvođenja eura račune iskazivati u eurima.⁸⁸ Obveza dvojnog iskazivanja cijena odnosit će se na cijene roba i usluga u poslovnim prostorijama same trgovine te Internet trgovini. Tako će cijene morati biti iskazane na samoj robi odnosno privjescima ili naljepnicama koje imaju te na polici na regalnoj etiketi s nazivom robe. Isto tako kada je riječ o uslugama trebat će dvojno prikazati cijene na cjenicima u poslovnim prostorima i na internetskim stranicama. Također, ako se radi o telefonskoj prodaji treba jasno naglasiti cijenu u obje valute. Prilikom provođenja promotivnih i marketinških aktivnosti isto je potrebno dvojno iskazati cijene, primjerice na letcima, katalogima, TV oglasima. Dok je fiksni tečaj konverzije potrebno iskazati samo na jednom mjestu primjerice na dnu letka ili ako se radi o TV oglašavanju na dnu ili vrhu ekrana. Na računima je potrebno ukupni iznos računa iskazati u obje valute te treba prikazati fiksni tečaj konverzije.⁸⁹

⁸⁷ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 29

⁸⁸ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 30

⁸⁹ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 28-32 (5.7.2022.)

Zamjena valute se odnosi na to da će na dan uvođenja eura poduzeća morati opskrbiti dovoljnom količinom novčanica i kovanog novca eura kako bi mogli vršiti transakcije u eurima. Kako bi poduzeća osigurala dovoljne količine gotovog novca sudjelovat će u posrednoj predopskrbi na temelju ugovora kojeg će sklopiti sa bankom. Zatim će ih banke pet dan prije uvođenja eura predopskrbiti gotovim novcem u iznosu 10.000 eura, prije svega to je namijenjeno mikro poduzetnicima.⁹⁰ Naravno, i kod ove prilagodbe najviše će biti pogođene trgovine zbog velikog obujma transakcija. Taj udar na trgovine najviše će se osjetiti u prva dva tjedna uvođenja eura kada će građani moći plaćati i u kunama i u eurima, dok će trgovci moći vraćati samo u eurima. Upravo kako bi taj pritisak što manje osjetili trgovci, provodit će se kampanja koja će pozivati građane da višak gotovog novca u kunama polože na račune u banci. Kako bi se još olakšalo trgovcima primjenjivat će se pravilo da u jednoj transakciji trgovci ne smiju primiti više od 50 komada kovanog novca kuna.⁹¹ Osim prilagodbe blagajne dvojnog iskazivanju cijena, potrebno ih je opremiti za pohranu obje valute za vrijeme dvojnog optičaja, ovdje nije propisan posebni način odlaganja kuna i eura, ali se predlažu posebne ladice za odvajanje valuta.⁹²

Financijska prilagodba slična je kao i kod javnih poduzeća, odnosno također će izvještaje za godinu koja prethodi uvođenju eura prikazivati iznose u kunama. Nakon što je uveden euro svi izvještaji će se prikazivati u eurima, ako se radi o usporednim podatcima sa prethodnom godinom tada će se podatci za prethodnu godinu preračunati u euro prema fiksnom tečaju na dan konverzije. Što se tiče obrazaca vezanih uz oporezivanje u godini uvođenja eura, a vezani su uz prethodnu godinu biti će iskazani u kunama. Za vrijeme dvojnog iskazivanja cijena sva porezna rješenja i ostala rješenja države prikazivat će se u obje valute, a nakon tog razdoblja samo u eurima. Isto tako biti će potrebno prilagoditi financijsko-informacijski sustav za što će troškove snositi sama poduzeća.⁹³

⁹⁰ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 16

⁹¹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 30-31

⁹² Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 17

⁹³ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 31

3.5. Zaštita potrošača

Kada se spominje uvođenja eure ili općenito promjena valute u nekoj zemlji potrošači se pribojavaju povećanja maloprodajnih cijena, odnosno zaokruživanja na više. Kako to ne bi bio slučaj u Hrvatskoj Ministarstvo gospodarstva pripremilo je niz prilagodbi koje bi trebale pomoći potrošačima kako se ne bi osjećali prevareno.

Prvo, donesena su pravila preračunavanja kojih se moraju pridržavati svi poslovni subjekti. Tako će se fiksni tečaj konverzije sastojati od šest znamenki, odnosno u Hrvatskoj cijeli broj i pet decimala, odnosno prema određenom fiksnom tečaju konverzije 1 euro je 7,53450 kuna. Korištenje manjeg broja decimala neće biti dopušteno, tek kada se cijena iz kuna u eure preračuna prema fiksnom tečaju konverzije moći će se zaokružiti na dvije decimale sa točnošću na jedan cent, što znači da će se gledati treća decimala. Ako koristimo gore naveden tečaj i cijena u kunama iznosi 10 kuna tada će se preračunavanjem dobiti iznos od 1,327228084 eura kada se zaokruži na dvije decimale cijena u eurima će biti 1,33 eura. Moguće je da u razdoblju od 5.9.2022. do 31.12.2022. dođe do opravdane promjene cijena te je tada potrebno novu cijenu preračunati u eure prema fiksnom tečaju konverzije. Isto vrijedi ako dođe do opravdane promjene cijena nakon 1.1.2023. kada će se nova cijena preračunavati u kune prema fiksnom tečaju konverzije. Dopušteno je zaokruživanje cijene na niže, na primjer ako je cijena proizvoda 12,00 kuna (1,59 eura) ako se od dan uvođenja eura proizvod želi prodavati po 1,50 eura to je ispravno. Dok zaokruživanje cijene na više nije dopušteno, jer se tako potrošače dovodi u nepovoljniji financijski položaj, nego što je bio prije uvođenja eura. Što se tiče, „psiholoških cijena“ biti će potrebno odrediti nove cjenovne pragove te se predlaže kao komercijalna opcija zaokruživanje na niže koje bi se moglo koristiti u reklamama.⁹⁴

Ako se neće poštivati gore navedena pravila, odnosno ako će se ići na štetu potrošača tada će takvi poslovni subjekti moći pronaći na popisu onih koji provode lošu poslovnu praksu, odnosno biti će na „crnoj listi“ koja će se objavljivati na službenoj stranici uvođenja eura i drugim oblicima informiranja. Kako ne bi došlo do toga Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja će provoditi kampanju koja će promovirati pravilno preračunavanje cijena, te će poduzeća koja se uključe u kampanju moći koristiti logo koji će ukazivati da su cijene ispravno

⁹⁴ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 24-27

preračunate. Ako svejedno dođe do zlouporabe preračunavanja građani će se moći obratiti nadležnim tijelima.⁹⁵

Dalje, kao pomoć potrošačima biti će obveza dvojnog iskazivanja cijena koje će trajati mjesec dana nakon što Vijeće EU odobri da Hrvatska zadovoljava sve uvijete za uvođenje eura do 12 mjeseci nakon što se uvede euro. Prije svega ta mjera se uvodi kako bi se zaštitili potrošači te se ta mjera pokazala učinkovita u drugim zemljama članicama koje su uvodile euro.⁹⁶ Dvojno iskazane cijene moraju biti lako uočljive, čitljive te će se uvijek koristiti fiksni tečaj konverzije. U razdoblju prije uvođenja eura cijene u kunama će biti jače istaknute dok nakon uvođenja obrnuto. Isto tako treba biti jasno istaknut fiksni tečaj konverzije kako bi potrošači mogli provjeriti je li točno izračunato. Obveza dvojnog iskazivanja cijena vrijedi za sve poslovne subjekte, odnosno sva poduzeća, javni sektor, banke i ostale financijske institucije. Tako će dvojno iskazivanje cijena biti obavezno za sve vrste prodaje to znači da će cijene biti izražene u poslovni prostorima, na robi ili prodajnim mjestima i na cjenicima ako se radi o uslugama, zatim i na internetskim stranicama ako se radi o prodaji putem interneta, izvan poslovnog prostora ili ugovora na daljinu, putem telefona te ako se provode marketinške aktivnosti. Fiksni tečaj konverzije potrebno je istaknuti na vidljivom mjestu prodajnom prostoru, isto tako i na internetskim stranicama, ako se radi o telefonskoj prodaji mora biti jasno komuniciran. Postoje i iznimke od dvojnog iskazivanja cijena kao što su na primjer prodaja putem automata, povratna naknada na ambalaži, kuponi, ulaznice, trgovina na štandovima i klupama, u proizvodnim objektima obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva i slično. U navedenim slučajevima cijena će se do dana uvođenja eura prikazivati u kunama, a nakon toga isključivo u eurima.⁹⁷

Na kraju za zaštitu potrošača važno je informiranje kako potrošači ne bi imali dodatni dojam povećanja cijena, a samim time i pada životnog standarda. Tako će nadležna tijela pratiti detaljno kretanje potrošačkih cijena prije uvođenja eura o čemu će obavještavati građane. Pratiće stopu inflacije kao agregatnu mjeru kretanja cijena te promjenu cijena određenih kategorija

⁹⁵ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 32-33

⁹⁶ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str.33-34

⁹⁷ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 19-22

proizvoda i usluga. Praćenje cijena pomoći će građanima kako bi smanjili strah i nepovjerenje vezano uz povećanje cijena.⁹⁸

3.6. Koristi i troškovi uvođenja eura

Prije uvođenja eura potrebno je napraviti analizu koristi i troškova uvođenja eura, koju su provodile i druge članice prije ulaska u europdružje. Takva analiza je provedena u Hrvatskoj 2018. godine u Strategiji za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, uočene su osnovne prednosti i nedostaci prelaska na euro. Kao glavna korist ističe se uklanjanje valutnog rizika, dok je glavni trošak gubitak samostalne monetarne politike.

Prvo su navedene neke od koristi koje se navode u Strategiji:

1. Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu
2. Smanjenje troška zaduživanja domaćih sektora
3. Smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize
4. Niži transakcijski troškovi
5. Poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima
6. Sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda Eurosustava
7. Pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja⁹⁹

Prva i najznačajnija korist uvođenja eura je uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu, valutni rizik u Hrvatskoj dosta izražen zbog toga što većina ekonomskih subjekata, osim banaka ima neusklađene valutne pozicije imovine i obveza. Odnosno, imaju više obveza u stranim valutama nego što imaju devizne imovine. Isto tako, uz prisutnu euroizaciju poskupljuje se zaduživanje zbog toga što vjerovnici u kamatne stope ugrađuju premije kako bi se zaštitili od rizika deprecijacije tečaja koja smanjuje sposobnost otplaćivanje duga dužnika. Euroizacija je prisutna i kod štednje te većinu štednje građani čuvaju u stranoj valutu najviše u eurima, razlog tomu se prije svega strah od visoke inflacije i makroekonomskih nestabilnosti koje su bile prisutne u prošlosti. Takve navike građana su se nastavile i u razdoblju niske inflacije i stabilnog tečaja kune. Zbog tako visoke i kontinuirane euroizacije, potrebne su prilagodbe za banke kako

⁹⁸ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str.35

⁹⁹ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str.18-29

bi se očuvale od valutnog rizika kao obveznu mjeru HNB nalaže održavanje minimalno potrebnih deviznih potraživanja, te uz to i predlaže i druge mjere. Kada Hrvatska uvede euro valutni rizik će se smanjiti jer će dug koji je u eurima biti dug u domaćoj valuti isto tako i banke će smanjiti svoj valutni rizik. Druga korist je smanjenje troškova zaduživanja domaćeg sektora koji će se izjednačiti s onim europodručja te će Hrvatsko gospodarstvo postati konkurentnije. Do smanjenja kamata će doći zbog smanjenja premije rizika države te snižavanja troškova banke. Kao što je već spomenuto kod prilagodbe HNB-a (poglavlje 3.4.1.) nakon prelaska na euro smanjit će se stopa obvezne pričuve sa 12% na 1% kako bi se izjednačila s onom ESB-a. Treća korist odnosi se na smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize, vlastita valuta sa sobom nosi i rizike, tako valutna kriza obično povezana sa bankovnom krizom te financijskom krizom. Do izbijanja bankovne krizne može doći zbog podizanja deviznih depozita što može dovesti do nedovoljne devizne likvidnosti. Takvo skupno izbijanje valutne i bankovne krize nakon uvođenja eura će u potpunosti nestati. Četvrta korist su niži transakcijski troškovi, odnosno nestaju troškovi koje su banke i mjenjačnice zaračunavale prilikom zamjene kune za euro i obrnuto, isto tako ukida se provizija banke prilikom konverzije, te konverzije kartičnih transakcija iz eura u kune prilikom korištenja platnih kartica hrvatskih izdavatelja u državama europodručja. Peta korist odnosi se na jačanje međunarodne razmjene uvođenjem nove valute te poticanjem međunarodnih ulaganja i manja ranjivost domaćeg gospodarstva. Šesta korist je povezana s raspodjelom monetarnog prihoda Eurosustava, što će se pozitivno odraziti na višak prihoda nad rashodima HNB-a koji se uplaćuju u državni proračun. I na kraju, korist je pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja koje mogu koristiti države ako se nađu u financijskim poteškoćama.

Troškovi uvođenja eura su sljedeći:

1. Gubitak samostalne monetarne politike
2. Porast razine cijena zbog konverzije
3. Rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža
4. Jednokratni troškovi konverzije
5. Jednokratni troškovi pristupanja Hrvatske narodne banke Eurosustavu
6. Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama¹⁰⁰

¹⁰⁰ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija) preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> str. 29-42

Gubitak samostalne monetarne politike je prvi i najvažniji trošak uvođenja eura, što znači da Hrvatska više neće imati samostalnu monetarnu i tečajnu politiku. Odnosno, kada Hrvatska uvede euro HNB više neće provoditi svoju politiku, nego će zajedno sa ostalim državama europodručja provoditi zajedničku monetarnu politiku ESB-a. Ekonomski učinci gubitka samostalne politike odnose se na to što se više neće moći koristiti deviznim tečajem kao povećanjem konkurentnosti gospodarstva te uz to kada se provodi zajednička politika najčešće se koristi kamatna stopa kao instrument monetarne politike, a to je neprimjereno ako se države nalaze u različitim poslovnim ciklusima. Međutim, poslovni ciklusi u Hrvatskoj usklađeni su onima u europodručju te tako ne bi trebalo biti većih problema, uz navedeno takvu zajedničku monetarnu politiku treba prilagoditi samostalnu fiskalnu politiku. Osim navedenih ekonomskih razloga uvođenjem eura gubi se kuna kao simbol suvereniteta i nacionalnog identiteta. Drugi trošak se odnosi na porast razine cijena zbog konverzije, navedeni trošak prema procjenama trebao bi biti dosta blag. Tako se prema analizama drugih država članica koje su uvodile euro utjecaj na agregatnu inflaciju bio oko 0,23 postotna boda te se osjetio u prvim mjesecima uvođenja eura. Najveći rast cijene se osjetio u uslužnom sektoru i proizvodima koji se često kupuju. Tako se i u Hrvatskoj očekuje blagi porast, ali prema istraživanjima percepcija građana o porastu cijena je mnogo značajnija. Tako da percipirana inflacija viša nego stvarno povećanje cijena, to je zato što građani percipiraju rast cijena prema jeftinijim proizvodima koje često kupuju, a njima porast cijene bude izraženiji tijekom konverzije. Sljedeći trošak se odnosi na rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža. Također, iskustvo drugih članica ukazuje na problem izražen snažnim kapitalnim priljevom te nastankom unutarnjih i vanjskih neravnoteža. Međutim, unaprijeđen je sustav prikupljanja kapitala te tako se očekuje da će Hrvatska doživjeti slabije neravnoteže. Jednokratni trošak konverzije je sljedeći nedostatak uvođenja eura što se odnosi na izradu novčanica i kovanog novca, njihovu distribuciju te uklanjanje novčanica i kovanog novca kuna, te ostale prilagodbe s gotovim novcem. Taj trošak bi također trebao biti manji nego kod drugih država članica jer je hrvatsko gospodarstvo dosta euroizirano, prije svega zbog velikog priljeva eura od turizma, te domaći gospodarski subjekti već posluju s eurima. Isto tako veliki dio financijskih institucija u vlasništvu je institucija iz europodručja, tako će i informatička i računovodstvena prilagodba biti relativno mala. Također, poduzeća u stranom vlasništvu koje posluju kao dio većih korporacija iz europodručja. Jedino bi trošak mogao biti nešto veći za mala i srednja poduzeća jer je taj sektor nešto zastupljeniji nego u drugim državama europodručja. Sljedeći je trošak pristupanja Hrvatska narodne banke u Eurostav, tako da HNB mora upisati dio upisanog kapitala ESB-a te prenijeti dio svojih međunarodnih pričuva i uplatiti određeni iznos kao

doprinos rezervama ESB-a (iznosi upate i proces objašnjeni su u poglavlju 3.4.1). zadnji trošak se odnosi na sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama, kao što Hrvatska može primiti financijsku pomoć Eurosustava isto tako ako je potrebno obveza je i pružiti pomoć.

Na kraju se može zaključiti da su koristi od uvođenja eura mnogo veće i trajnijeg karaktera, dok su troškovi blagi ili se odnose na jednokratne troškove uvođenja eura. To pokazuje i stručni rad iz čak 2000. godina kako je i tada kada je euro tek nedavno uveden hrvatsko društvo bilo euroizirano. Tako se već od 1.1.1999. godine omogućuje platni promet u eurima i to depozitni i platni promet u inozemstvu. Financijske institucije omogućavaju vršenje financijskih i drugih vrsta transakcija sa zemljama EU. Banke omogućavaju otvaranje dokumentarnog akreditiva u eurima za više vrsta plaćanja.¹⁰¹

¹⁰¹Vizjak, A. (2000). Utjecaj monetarne unije i uvođenje eura na gospodarske sustave europskih zemalja i Republike Hrvatske (e-publikacija), preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/294953> str. 118

4. UTJECAJ NA RAČUNOVODSTVO FINANCIJSKIH INSTITUCIJA U PROCESU UVOĐENJA EURA

4.1. Utjecaj na računovodstveni informacijski sustav

Prilagodba računovodstvenog informatičkog sustava uvođenju eura kao službene valute zahtjeva brojne promjene, stoga je potrebno da se poduzeća na vrijeme pripreme te savjetuju sa informatičkim stručnjacima. Svakako će biti potrebne prilagodbe sustava kod izdavanja računa, rada blagajne, automata za prodaju, sustava za obračun plaće, aplikacije za kontrolu stanja zaliha, kod sustava za obradu financijskih podataka i još brojne druge. Kako bi se sam proces odradio na pravi način potrebno je proučiti Zakon o uvođenju eura i savjetovati se sa proizvođačem računovodstvenog informacijskog sustava o mogućim prilagodbama novoj valuti.

Neke od prilagodbi koje treba podržavati novi računovodstveni sustav su sljedeće:

- Zahtjev za dvojno iskazivanje cijena za propisano razdoblje
- Na datum uvođenja eura koristeći se fiksnim tečajem na dan konverzije i pravilima zaokruživanja preračunati sve iznose i financijske pozicije
- Nakon uvođenja eura podržavati sve procese i obradu u novoj službenoj valuti
- U prva dva tjedna nakon uvođenja eura podržavati zahtjeve dvojnog optičaja gotovine
- Omogućiti usporedno izvještavanje s istim razdobljem prošle godine
- Omogućiti provođenje procesa i obrade u kunama za one procese koji se odnose na prethodnu godinu, a obavljaju se u tekućoj godini.¹⁰²

Za navedene prilagodbe ne postoji način provođenja te način njihovog provođenja ovisi o karakteristikama pojedinog poduzeća. Tako bi svako poduzeće trebalo utvrditi koje su to prilagodbe informacijskog sustava potrebne i u kojem opsegu. Zatim, izraditi plan prilagodbe, kada sustav bude prilagođen detaljno ga testirati, otkloniti moguće nedostatke, u prvim danima korištenja novog sustava, provoditi dodatne kontrole. Na kraju otkloniti nepotrebne prilagodbe nakon njihovog korištenja kao što je na primjer dvojno iskazivanje cijena nakon završetka propisanog razdoblja korištenja.

¹⁰² Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 14

4.2. Utjecaj na poslovanje banaka i ostalih nebankovnih financijskih institucija

Utjecaj na banke i ostale nebankovne financijske institucije je značajan za razliku od ostalih sektora, banke sudjeluju i u predopskrbi gotovinom eura. Isto tako njihova osnovna djelatnost povezana je uz novčane transakcije zato će biti potrebno administrativno prilagoditi novoj valuti te prilagoditi infrastrukturu i logistiku. Osim toga, banke će provoditi konverziju gotovine i depozita, kredita i vrijednosnih papira.

4.2.1. Administrativna prilagodba

Kao što je već istaknuto banke i ostale nebankovne financijske institucije imat će središnju ulogu u zamjeni gotovog novca za građane i poduzeća te konverziju depozita. Osim toga, potrebno je cijelo poslovanje, odnosno sve dokumente prilagoditi novoj valuti, tako se administrativna prilagodba prije svega odnosi na obavještanje klijenata banke o promjenama koje donosi uvođenje eura. Tako će banke kao i sve ostala poduzeća u razdoblju dvojnog iskazivanja cijena iskazati iznose u obje valute. Obveza se odnosi na sve dokumente koji su rezultat odnosa sa klijentima kao što su na primjer izvješća o stanju tekućeg računa, žiroračuna ili štednog računa, izvješće o stanju duga po kreditu te potvrde o obavljenim transakcijama u poslovnica ili na bankomatima. Ova obveza se odnosi i na ostale nebankovne financijske institucije, to jest osiguravajuća društva, investicijske i mirovinske fondove, lizing i faktoring društva te institucije za elektronički novac. Za navedenu obvezu bit će potrebno prilagoditi softvere te ažurirati cjenike u fizičkom i elektroničkom obliku. Kao što je već navedeno obveza će se provoditi i godinu dana nakon što se uvede euro, ali će se sve bezgotovinske transakcije nakon dana uvođenja eura provoditi u eurima. Dok će se gotovinske transakcije nakon razdoblja dvojnog optičaja provoditi, također isključivo u eurima.¹⁰³

Sve financijske institucije će morati svoje klijente par tjedana prije uvođenja eura obavijestiti o načinu preračunavanja njihovih potraživanja i obveza u eure. Tako će banke obavijestiti svoje klijente kako će se na dan uvođenja eura sva njihova kunska sredstva na tekućim, žiro i štednim računima pretvoriti u eure. Isto tako obavijestit će se klijenti da će se njihovi kunski krediti i kunski krediti sa valutnom klauzulom u eurima dalje nastaviti vrijediti kada se uvede euro, ali će se plaćanja po tim kreditima na dalje izražavati u eurima. Ako je kamata na kunske kredite

¹⁰³ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 25

vezana uz neki parametar važno je obavijestiti klijenta o svim informacijama u skladu sa Zakonom o uvođenju eura.¹⁰⁴

U procesu uvođenja eura tri su osnovne obavijesti koje će se u pismenom ili elektroničkom obliku slati klijentima kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet te institucija za elektronički novac:

1. Općenita obavijest klijentu- koja će se slati tri mjeseca prije uvođenja eura koja će sadržavati općenitu obavijest o predstojećem preračunavanju te onima koji imaju račun i u kunama i u eurima mogućnost zatvaranja računa
2. Individualna obavijest potrošaču- koja će se slati dva tjedan prije uvođenja eura
 - a) korisnicima kredita u kunama ili u eurima ili uz valutnu klauzulu uz fiksnu ili promjenjivu kamatnu stopu s obavijesti o preračunavanju, parametru, marži, kamatnoj stopi te ako je moguće otplatni plan u eurima
 - b) vlasniku ugovora o depozitu u kunama uz fiksnu ili promjenjivu kamatnu stopu ili valutnu klauzulu u eurima ili uz promjenjivu kamatnu stopu uz parametar koji se mijenja zbog uvođenja eura te obavijest o preračunavanju parametra i kamatnoj stopi
3. Individualna obavijest klijentu koji nije potrošač- koja će se slati dva tjedana prije uvođenja eura
 - a) korisnicima kredita u kunama ili u eurima ili uz valutnu klauzulu uz fiksnu ili promjenjivu kamatnu stopu s obavijesti o preračunavanju, parametru, marži, kamatnoj stopi te ako je moguće otplatni plan u eurima
 - b) vlasniku ugovora o depozitu u kunama uz fiksnu ili promjenjivu kamatnu stopu ili valutnu klauzulu u eurima ili uz promjenjivu kamatnu stopu uz parametar koji se mijenja zbog uvođenja eura te obavijest o preračunavanju parametra i kamatnoj stopi¹⁰⁵

¹⁰⁴ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 26

¹⁰⁵ Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.), Osvrt na zakon o uvođenju eura kao služben valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6) str. 25

4.2.2. Logistička i infrastrukturna prilagodba

Logistička i infrastrukturna prilagodba prije svega se odnosi na banke koje će se morati pripremiti za zamjenu gotovog novca. Kao što je već navedeno banke će sudjelovati u predopskrbi koja će započeti četiri mjeseca prije uvođenja eura. Kada će zaprimiti određene količine novčanica i kovanog novca eura od HNB-a. Kako bi mogle dalje opskrbiti unaprijed poduzeća i građane eurima, te kako bi na sam dan uvođenja eura mogle pripremiti na zamjenu kuna u eure koja se očekuje u velikom obujmu. Zbog navedenog, banke se logistički moraju pripremiti za pohranu novca koji će im biti raspoređen te će ga pustiti u opticaj na dan uvođenja eura. Raspoređeni novac neće formalno biti u vlasništvu banke što znači da ga banke neće prikazivati u svojoj bilanci kao imovinu već je to vlasništvo HNB-a. U zamjenu za kovani novac i novčanice eura banke će morati založiti odgovarajuće instrumente osiguranja u obliku novčanog depozita ili visokokvalitetnih vrijednosnih papira, naknada za predopskrbu gotovim novcem neće se naplaćivati. U prva dva tjedna dvojnog optičaja banke će se morati pobrinuti za pohranu kuskog gotovog novca. Potrebno je prilagoditi i mrežu bankomata tako da dan prije uvođenje eura isplaćuju kune, a od dana uvođenja eura isključivo eure. Za navedeno, osim pravovremene opskrbe novčanicama eura biti će potrebna i softverska prilagodba. Očekuje se od banaka da svoje bankomate opskrbe manjim apoenima novčanica eura kako bi se u prvim tjednima olakšalo funkcioniranje platnog prometa prije svega u trgovinama koje će morati vraćati isključivo u eurima. Kao što je obveza i za druge djelatnosti tako će i bankomati za vrijeme dvojnog iskazivanja cijena prikazivati iznose u obje valute na potvrdama koje izdaju.¹⁰⁶ Također, POS uređaji koji se nalaze u trgovinama morat će se prilagoditi novoj valuti radi se prije svega o softverskoj prilagodbi tako da neće biti potrebno prilagođavati svaki uređaj zasebno.¹⁰⁷

Osim banaka koje čeka najveći dio prilagodbi sustava za uvođenje eura, određene prilagodbe potrebne su i kod ostalih subjekata nebankovnog financijskog sustava. Također, imat će troškove povezane s konverzijom koji se odnose na konverziju vrijednosnih papira, obveza i potraživanja, konverzije nominalne vrijednosti nematerijaliziranih vrijednosnih papira. Nadalje, obveza dvojnog iskazivanja cijena i vrijednosti koje zahtijevaju nova softverska rješenja. Također, troškovi obavještanja i komunikacije sa korisnicima, samih izvještaja i

¹⁰⁶ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 26

¹⁰⁷ Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str.39

dokumentacije te prilagodbe pristupanju Target2-Securities platformi. Ove sve prilagodbe donijet će određene koristi i troškove. Tako će se troškovi odnositi na kapitalne i operativne troškove informatičke infrastrukture u novoj valuti te troškovi obučavanja ljudskih resursa u novom sustavu. Dok će koristi biti smanjenje troškova optimizacije poslovnih procesa, plaćanje naknade za platni promet u deviznom poslovanju te se očekuje smanjenje kamatnih troškova.¹⁰⁸

4.2.3. Konverzija gotovog novca i depozita

Konverzija gotovog novca je mnogo zahtjevniji i duži proces od konverzije depozita, tako će konverzija gotovog novca u bankama biti moguća prvih šest mjeseci nakon uvođenja eura bez naknade te drugih šest mjeseci uz naknadu. Dok će zamjena kod HNB-a biti moguća u bilo kojem trenutku u budućnosti. Unatoč dugom periodu mogućnosti zamjene gotovog novca očekuje se najveći obujam konverzije u prva dva tjedna od uvođenja eura. Stoga, je bitno da se banke i ostale institucije koje će obavljati konverziju unaprijed pripreme na veliki priljev gotovog novca. Osim toga, postojat će i ograničenja tako da će banke odrediti broj kovanica i gotovog novca koji će moći zamijeniti za eure u jednoj transakciji, ako građani prilikom zamijene prijeđu taj broj banke će moći zaračunati naknadu za zamjenu. Ako građani žele položiti gotov kunski novac na tekući, žiro ili štedni račun tada neće moći zaračunati naknadu. Isto tako, građani će imati mogućnost u roku od 60 dana od dana uvođenja eure bez naknade zatvoriti jedan ili više račun u kunama te prenijeti sredstva na jedan račun u istoj banci.¹⁰⁹ Ova mogućnost je ponuđena je građanima, zbog toga što je moguće da jedna osoba ima više računa u kunama koji će postati računima u eurima nakon konverzije te ako ne žele imati više računa u eurima sve prenesu na jedan račun.¹¹⁰ Sav prikupljeni gotov novac u kunama banke će prosljeđivati HNB-u. Za razliku od gotovog novca konverzija depozita bit će mnogo jednostavnija i proved će se u jednom danu tako će se sva sredstva koja se nalaze na tekućim, žiroračunima, štednim računima i ostalim računima u banci u cijelosti na dan uvođenja eura preračunati prema fiksnom tečaju konverzije. Prema tome, od prvog dana bezgotovinski promet može funkcionirati u eurima, stoga neće biti potrebe za dvojnim optičajem, odnosno sva

¹⁰⁸ HANFA, (2021.), Upute za izradu simulacije učinka prilagodbe subjekata nadzora HANFA-e uvođenju eura kao službene valute Republike Hrvatske (e-publikacija) preuzeto s <https://www.hanfa.hr/media/6381/hanfa-uputa-za-izradu-simulacije-tros-kova-10-2021.pdf>

¹⁰⁹ Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfh.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str.38-41

¹¹⁰Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.), Osvrt na zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6) str. 23

bezgotovinska plaćanja će se izvršavati u eurima. Kako bi se olakšao posao banke u tim prvim tjednima provodit će se kampanja kojom će se pozivati građane da višak gotovog novca polože na kunske račune u banci kako bi se na dan konverzije kao depoziti jednostavnije preračunali u eure. Na taj način proces konverzije bi trebao biti brži i efikasniji te pritisak na banke u prvim tjednima uvođenja eura manji. Uz navedenu u kampanji će se savjetovati građane da ne pretvaraju kune u eure prije dana uvođenja eura jer će tako samo snositi nepotrebne troškove. Nakon uvođenja eura u prvih šest mjeseci banke će mijenjati kune bez naknade prema fiksnom tečaju na dan konverzije, međutim prije uvođenja eura banke mogu mijenjati kune prema tečaju kojeg same određuju. Odnosno, u tom slučaju građani snose troškove razlike između prodajnog tečaja i fiksnog tečaj konverzije. Stoga, će se kampanjom pokušati savjetovati građane da ne mijenjaju kune za eure prije uvođenja eura, a ako imaju višak kuna da ih polože na račun u banci.¹¹¹

4.2.4. Konverzija kredita

Konverzija kredita također je posao koji će obavljati banke i druge nebankovne financijske institucije koje izdaju kredite, tako će se svi krediti u kunama ili krediti s valutnom klauzulom u eurima smatrati kreditima u eurima od dana uvođenja eura. U tom procesu neće doći do novih ugovora o kreditima niti će se postojeći mijenjati zbog prelaska na novu valutu. Prema Zakonu o euru koji regulira i konverziju kredita iznos kredita će se na dan uvođenja eura preračunati prema fiksnom tečaju na dan konverzije bez naknade za dužnike. Tako će se preračunati i zaokružiti prema ugovoru o kreditu nedospjela svota glavnice, dospjela nenaplaćena svota glavnice i sva ostala nedospjela plaćanja u kunama. Zakon uređuje i promjenu valute kamatnih stopa, tako će kod kredita sa fiksnom kamatnom stopom ona ostati ista, dok kod promjenjive kamatne stopa koja je vezana uz određeni parametar, također zakon regulira prilagodbu parametra. Kod promjenjive kamatne stope imamo dva dijela, promjenjivi dio koji se određuje kao jedan od dopuštenih parametara i fiksne marže. Parametri koji su dopušteni su: EURIBOR, LIBOR, nacionalnu referentnu stopu (NRS), prinos na trezorske zapise Ministarstva financija i prosječnu kamatnu stopu na depozite građana. U europodručju se koristi EURIBOR kao parametar koji se koristi za promjenjivu kamatnu stopu tako da kod kredita koji su vezani uz EURIBOR neće biti znatnih promjena. Ako su krediti ugovoreni uz NKS morat će doći do

¹¹¹ Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfmin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str.38-41

prilagodbe jer će uvođenje eura dovesti do „stapanja“ postojećih referentnih stopa za kune i eure. Navedena promjena će se dogoditi pri prvoj redovitoj promjeni kamatne stope nakon uvođenja eura. Kako ne bi došlo do štete za korisnike u određenim slučajevima će se fiksna marža smanjiti. Na primjer, ako je „stopljeni“ NKS niži od starog NKS za relevantnu valutu i ročnost, fiksna marža će ostati ista te će se tada kamatna stopa smanjiti za iznos razlike. Suprotno, ako „stopljeni“ NKS bude viši od starog tada će se fiksna marža smanjiti kako bi kamatna stopa ostala na prijašnjoj razini. Kod kredita koji su vezani uz trezorske zapise Ministarstva financija neće biti većih promjena te neće biti potrebna prilagodba jer će biti raspoloživi i nakon uvođenja eura. Nakon uvođenja eura novi krediti s promjenjivom kamatnom stopom se više neće vezivati uz NKS, prinosom na trezorske zapise Ministarstva financija i s prosječnom kamatnom stopom na depozite građana. Već će se ugovarati koristeći parametar EURIBOR kojeg koriste i ostale članice europodručja, samo u nekim situacijama moći će se koristiti parametar LIBOR koji je prosječna kamatna stopa po kojoj globalne banke međusobno posuđuju sredstva i računa se u pet svjetskih valuta.¹¹² Važno je napomenuti ako se radi o kreditu u kunama s valutnom klauzulom u eurima sve ostaje isto kako je bilo ugovoreno i prije uvođenja eura.¹¹³

4.2.5. Konverzija vrijednosnih papira

Kao što se cijene svih proizvoda i usluga na dan uvođenja eura moraju iskazivati isključivo u eurima isto vrijedi i za tržište kapitala i novca. Tako će sve financijske institucije koje u svom portfelju imaju vrijednosne papire nakon uvođenja eura iznose preračunati prema fiksnom tečaju konverzije. Preračunavanje će se izvršavati prema odluci izdavatelja vrijednosnog papira, svakako ne prije nego Vijeće EU ne utvrdi fiksni tečaj konverzije. Sama konverzija će se provesti na dan uvođenja eura te će se od toga dana svi vrijednosni papiri izraženi u kunama smatrati vrijednosnim papirima u eurima prema fiksnom tečaju konverzije. Kod dionica razlikuje se način preračunavanja za dionička društva i društva s ograničenom odgovornošću koje je podijeljeno na poslovne udjele. Dionice kod dioničkih društva preračunavat će se u eure prema fiksnom tečaju konverzije, potom zaokružiti na dvije decimale, odnosno na najbliži cent. Dok će se kod društva s ograničenom odgovornošću poslovni udjeli nakon preračunavanja

¹¹² Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 41-43

¹¹³ Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.), Osvrt na zakon o uvođenju eura kao služben valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6)str. 24

zaokruživati na cijeli broj. Proces je drugačiji zbog toga što se ne želi narušiti osjetljiva ravnoteža u vlasničkoj strukturi kod dioničkih društva kako bi se prije svega zaštitili mali dioničari. Za razliku od dioničkih društva taj rizik ne postoji kod društva sa ograničenom odgovornošću prije svega zbog manjeg broja vlasnika.¹¹⁴

Za obveznice, trezorske zapise, komercijalne zapise iznos će se preračunati u eure te zaokružiti na dvije decimale pa će se od datuma uvođenja eura otplata glavnice i kamata izvršavati isključivo u eurima, neovisno o tome je li nominalna vrijednost iskazana u kunama ili eurima. Međutim, postoji razlika kada se radi o državnim obveznicama i instrumentima tržišta novca, gdje će se preračunavanje vršiti odmah u središnjem depozitoriju vrijednosnih papira. Dok kod korporativnih obveznica postoji mogućnost da nominalna vrijednost ostane iskazana u kunama do njegovog dospijeca, ali će se sva plaćanja iz tog instrumenta podmiriti u eurima. Preračunavanje je potrebno obaviti najkasnije 18 mjeseci od uvođenja eura, ako nije odabran proces kao i za državne obveznice te se o načinu preračunavanja treba obavijestiti Središnje klirinško depozitarno društvo.¹¹⁵

Kod investicijskih i mirovinskih fondova proces preračunavanja je isti prema fiksnom tečaju konverzije, ali će se zaokružiti na iznos manji od jednog centa. Zato što se i do sada zaokruživalo na iznos više od dvije decimale, zbog preciznosti odnosno do sada na pet decimala. Međutim, nakon uvođenja eura iskazivat će se na šest decimala jer je vrijednost jedne jedinice eura znatno je viša od jedinice kune.¹¹⁶

4.3. Utjecaj na računovodstvenu evidenciju i financijske izvještaje

Osim zahtjevnog posla koji očekuje financijske institucije prije svega banke vezano uz predopskrbu te konverziju u eure. Same financijske institucije moraju prilagoditi svoje poslovanje prije svega očekuju promjene u računovodstvenoj evidenciji koje nisu previše opsežne, ali je potrebna priprema. Prije samog uvođenja eura potrebno je pripremiti računovodstveni informacijski sustav kako bi se od dana uvođenja eura svi iznosi iskazivali u eurima. Također, potrebno je prilagoditi sustav samom knjiženju poslovnih događaja koje će se odvijati u eurima. Stoga, određene promjene koje su se do sada prikazivale u eurima kao stranoj

¹¹⁴ Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfjn.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 45-46

¹¹⁵ Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.) Osvrt na zakon o uvođenju eura kao služben valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6) str. 26

¹¹⁶ Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfjn.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 45-46

valuti biti će također iskazane u eurima, ali kao službenoj nacionalnoj valuti. Prema tome, HNB više neće prikazivati tečajnu listu u kunama u odnosu na druge valute, nego objavljuje tečajnu listu u eurima u odnosu na druge valute. Tako se očekuje smanjenje prihoda od tečajnih razlika, ali i smanjenje rashoda od tečajnih razlika koje su nastajale u poslovanju sa eurima.¹¹⁷ Promijene u evidenciji možemo povezati i s konverzijom gotovog novca, depozita, kredite i vrijednosnih papira koje su bile objašnjene u prethodnom poglavlju. Konverzija gotovog novca više je posao koji će se obavljati rutinski te će zahtijevati administrativnu i infrastrukturnu prilagodbu. Dok će se konverzija depozita u računovodstvu obavljati rutinski pomoću softvera koji će od 1.1.2023. godine na računima svih komitenata banke tako i na drugim računima nebankovnih financijskih institucija sva novčana sredstva u kunama preračunati prema fiksnom tečaju konverzije u eure. Navedena konverzija obavljat će se bez naknade za same korisnike te se brojevi računa neće mijenjati. Kod konverzije kredita promjena je nešto zahtjevnija, osim prilagodbe informatičkog sustava potrebna je i stručnost samih računovođa kod evidencije novih iznosa ostatka glavnice i kamata. Kao što je već objašnjeno potrebno je i odrediti nove kamatne stopa ako su one bile promjenjive i ovisile o nekom parametru. Vrijednosni papiri zahtijevaju, također promjene kod preračunavanja samih iznosa te su uobičajeno u većini financijskih institucija značajni dio imovine, ali i obveza.¹¹⁸

Iako je većina usluga banaka oslobođena plaćanja poreza na dodanu vrijednost, postoje određene usluga kod kojih se obračunava PDV. Isto tako, ako je banka ili neka druga financijska institucija dobavljač, također se obračunava PDV kao i za ostale poslovne subjekte. Stoga, će nakon uvođenja eura biti potrebne prilagodbe i u tom segmentu računovodstvene evidencije. Tako će se svi obrasci koji se odnose na godinu prije uvođenja eura prikazivati u kunama, a nakon toga u eurima. Isto se odnosi i za PDV obrazac za prosinac 2022. godine koji se predaje u siječnju, ali će iznosi biti iskazani u kunama. Također, financijske institucije obračunavaju porez na dobit te će u prijavi poreza na dobit za razdoblje prije uvođenja eura, a podnosi se u godini kada je euro uveden svi iznosi izražavati u kunama. Ako razdoblje oporezivanja

¹¹⁷ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 4

¹¹⁸ Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s <https://mfingor.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126> str. 36-46

započinje prije uvođenja eura, a završava nakon datuma uvođenja eura, prijava će se dostaviti u eurima.¹¹⁹

Obračun plaće također je prilagođen uvođenju eura i novim pravilima kojih se moraju pridržavati i financijske institucije. Tako će se plaće za prosinac 2022. godine koje se isplaćuju u siječnju 2023. godine biti isplaćene u eurima. JOPPD obrazac za plaću u prosincu koja se isplaćuje u 2023. godini nositi će oznaku 23xxx. Tako će se svi JOPPD obrasci koji nose navedenu oznaku biti predani u eurima. Navedeno, vrijedi i za zakašnjele isplate i ostale oporezivane i neoporezivane isplate za razdoblje do 31.12.2022., a provest će se u 2023. godini i isplatiti u eurima.¹²⁰ U razdoblju dvojnog iskazivanja cijena financijske institucije su dužne isprave o isplati plaće i ostale naknade koje se radniku isplaćuju na temelju ugovora o radu iskazati dvojno, ukupan iznos isplaćen radniku. Što znači da će na ispravama o isplati plaće za kolovoz 2022. koje se isplaćuju nakon 5.9.2022. iznos morat će biti prikazan u kunama i eurima, ako se plaća isplaćuje 4.rujna 2022. i ranije nije potrebno dvojno iskazat iznos.¹²¹

Što se tiče, knjigovodstvenih isprava koje financijske institucije unose na temelju poslovnih događaja u poslovne knjige, također moraju biti prikazane u službenoj valuti. Tako će se u razdoblju do 31.12.2022. prikazivati u kunama, a nakon toga u eurima. Na primjer, ako je knjigovodstvena isprava izdana s datumom poslovnog događaja i datumom izdavanja isprave prije i na 31.12.2022. će se neovisno o tome kada je zaprimljena te sadrži li dvojne iznose, u poslovne knjige unositi za 2022. godinu u kunama. Isto vrijedi za isprave koje imaju datum poslovnog događaja prije i na 31.12.2022., ali su izdane nakon 1.1.2023. u eurima te se u poslovne knjige se unose u kunama sve dok se poslovne knjige za 2022. godinu ne zaključe. Dok se knjigovodstvene isprave s datumom poslovnog događaja i datumom izdavanja od 1.1.2023. pa nadalje, izdaju i unose u poslovne knjige za 2023. godinu u eurima. Navedeno se može primijeniti i kod plaćanja računa dobavljača, što znači da će se od 1.1.2023. sva plaćanja

¹¹⁹ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 9-10

¹²⁰ Gregurek M. (2022.) Uvođenje eura u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (2), str.22

¹²¹ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 7

vršiti u eurima, osim gotovinskih plaćanja prva dva tjedna dvojnog opticaja.¹²² Objašnjeno je prikazano u sljedećoj tablici:

Datum poslovnog događaja	Datum izdavanja računa	Datum plaćanja	Valuta izdavanja računa	Valuta unosa u poslovne knjige	Valuta plaćanja
15.12.2022.	15.12.2022.	31.12.2022	kuna	kuna	kuna
15.12.2022.	15.12.2022.	15.01.2023	kuna	kuna	euro
15.12.2022.	15.01.2023	15.01.2023	euro	kuna	euro
15.01.2023	15.01.2023	15.01.2023	euro	euro	euro

Tablica 2: Prikaz unosa knjigovodstvenih isprava u poslovne knjige

Izvor: Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20Prilagodbu%20gospodarstva.pdf

Što se tiče, prilagodbe sastavljanja financijskih izvještaja odnose se ista pravila kao i za ostale subjekte privatnog sektora. Odnosno, svi izvještaji do dana uvođenja eura bit će prikazani u kunama, a od dana kada je uveden euro svi iznosi iskazivat će se u eurima. Tako poštujući načelo da završna stanja na kontima koji su iskazani u bilanci na zadnji dan izvještajnog razdoblja moraju biti identična početnim stanjima istih konta na prvi dan sljedećeg izvještajnog razdoblja. Odnosno, financijske institucije su dužne sva stanja na kraju godine preračunati u eure prema fiksnom tečaju konverzije i pravilima zaokruživanja. Predaja financijskih izvještaja će se vršiti u kunama bez obzira na to što se predaju u 2023. godini jer sve promjene koje su u poslovnim knjigama iskazuju u kunama. Jedino ako izvještaji sadrže usporedne podatke za prethodnu godinu bit će potrebno iznose iz prethodne godine preračunati u eure prema fiksnom tečaju konverzije prema pravilima MSFI-ja. Kako bi se olakšala izrada financijskih izvještaja i

¹²² Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20Prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 6

izbjegli utjecaji tečajnih razlika srednji tečaj na dan prije uvođenja eura bit će izjednačen fiksnom tečaju konverzije.¹²³

Važno je spomenuti i preračunavanje usporednih podataka u financijskim izvještajima kod financijskih institucija prema MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta. Kao što je već navedeno ranije (poglavlje 2.4) dolazi do promjene funkcionalne valute, promjena će se provesti prospektivno, odnosno od dana uvođenja eura pa nadalje. Tako se sva nemonetarna imovina od 1.1.2023. pretvara u novu funkcionalnu valutu te se preračunati iznos smatra povijesnim troškom nabave. Tako postoje i određena pravila kod pretvaranja u funkcionalnu valutu koja postaje i nova izvještajna valuta. Prvo, imovina i obveze u izvještaju o financijskom položaju pretvaraju se po zaključnom tečaju na datum tog izvještaja o financijskom položaju. Drugo, prihodi i rashodi se u računu dobiti i gubitka te izvještaju o ostaloj sveobuhvatno dobiti pretvaraju prema tečajevima na datum transakcije. Treće, nastale tečajne razlike prikazuju se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti. MRS 21 ne uređuje preračunavanje kapitala i rezervi društva, međutim postoje određena pravila prema Zakonu o trgovačkim društvima (NN. br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 152/11., 111/12., 125/11., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22.). Tako, temeljni kapital treba iskazati u nominalnom iznosu koji se uređuje prema pravilima o preračunavanju u euro po fiksnom tečaju konverzije. Bit će potrebno i odrediti nominalni iznos dionica i udjela u eurima.¹²⁴

Na kraju, utjecaj na računovodstvenu evidenciju i financijske izvještaje objasniti će se na konkretnom primjeru osiguravajućeg društva. Pripreme za proces prilagodbe uvođenja nove valute započeo je početkom 2022. godine kada je bilo poznato da će doći do uvođenja eura kao službene valute. Prije svega bilo je potrebno organizirati radni tim i pripremiti projekte koji su podijeljeni prema segmentima koji utječu na poslovanje društva za osiguranje. Osim toga redovito su se organizirali sastanci radne grupe za uvođenje eura pri Hrvatskom uredu za osiguranje (HUO) Hrvatske udruge za osiguranje koju čine predstavnici svih društava za osiguranje koji posluju na tržištu. Na sastancima se komentirao Zakon o uvođenju eura te njegov utjecaj na osiguranja te su se davali prijedlozi kako pravilno i jednostavnije riješiti određene probleme. Potrebne prilagodbe su podijelili na one koje slijede nakon 5.9.2022. od kada počinje dvojno iskazivanje cijena te prilagodbe od 1.1.2023. kada će biti uveden euro.

¹²³ Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.) Osvrt na zakon o uvođenju eura kao služben valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6) str. 27

¹²⁴ Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija) preuzeto s https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022_Euro_Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf str. 10-13

Općenito je konstatirano da je proces uvođenja eura financijski i u pogledu ljudskih resursa zahtjevan, prije svega to se odnosi informatičare koji će prilagoditi informatičke sustave društva. U prvom razdoblju do datuma uvođenja eura tako je potrebno prilagoditi sve interne pravilnike poduzeća, proći kroz sve dokumente i utvrditi je li potrebna kakva promjena i izraditi etički kodeks. Isto tako potrebno je sve klijente obavijestiti o promjeni valute, kako bi se smanjili troškovi dio obavijesti će se slati putem e-komunikacije klijentima. Opća obavijest biti dostupna putem internetske stranice društva i putem oglasa tiskanih u javnim glasilima. Također, dopušteno je da se individualna obavijest klijentima kojima je potrebna šalje četiri tjedna od dana promjene, a ne dva kako je prvo predviđeno. Društva za osiguranje pristupit će etičkom kodeksu i time dodatno naglasiti da neće doći do neopravdanog povećanja cijena zbog uvođenja eura. Najveća prilagodba prije dana uvođenja eura se odnosi na početak dvojnog iskazivanja cijena tako je trebalo prilagoditi web stranicu društva, Internet trgovinu te same prodajne urede u kojima će se na vidljivom mjestu prikazivati fiksni tečaj konverzije. Isto tako, od toga datuma će se sve knjigovodstvene isprave koje izdaje poduzeće prikazivati u kunama i u eurima. Dopuštena su određena pojednostavljenja zbog specifičnosti industrije osiguranja, tako će se samo na ukupne iznose naknade štete i isplate osiguranja i to samo kod ugovora o osiguranju koji su sklopljeni ili se nude u kunama iznosi biti prikazani dvojno. Navedeno se odnosi i na platne liste koje će također biti prilagođene dvojnomo iskazivanju iznosa. Drugo razdoblje koje počinje 1.1.2023. odnosno od datuma uvođenja eura donosi dodatne prilagodbe. Prije svega u razdoblju dvojnog optičaja prodajni uredi se trebaju pripremiti sa dovoljnom količinom gotovog novca eura kako bi mogli vršiti gotovinske transakcije. Nakon toga potrebno je prilagoditi financijske izvještaje te početna stanja u knjigama, gdje se očekuje nastajanje tečajnih razlika prilikom zaokruživanja iznosa. Iznos temeljnog kapitala također će biti potrebno prilagodit za što se daje duži period od godinu dana te nije još poznato kako će se provesti. Svako se očekuje da će doći do potrebe prilagodbe iznosa kapitala zbog promjene nominalnog iznosa jedne dionice. U računovodstvenoj evidenciji treba pripaziti na račune dobavljača (na primjer za električnu energiju) koji će se izdavati u 2023. godini, a odnose se na poslovni događaj koje je nastao u 2022. godini te se ti računi u poslovne knjige unose u kunama bez obzira što su izdani u eurima i plaćat će se u eurima. Stavke u financijski izvještajima koji se sastavljanju na dan 31.12.2022 i za razdoblje od 01.01. do 31.12.2022 se iskazuju u kunama. U 2023. godini će usporedni podaci bit konvertirani u eure i iskazani u eurima. Na kraju,

možemo utvrditi da je promjena valute za osiguravajuća društva donosi značajne troškove prilagodbe, međutim očekuje se pojednostavljenje poslovanja u budućnosti.¹²⁵

¹²⁵ Intervju s djelatnicom osiguravajućeg društava GRAWE Hrvatska d.d.

5.ZAKLJUČAK

Financijske institucije su subjekti kojima je glavna djelatnost prikupljanje novčanih sredstava i plasiranje novčanih sredstava. Osnovne vrste financijskih institucija prema podjeli u računovodstvu su: kreditne institucije, investicijski fondovi i osiguravajuća društva. Banke kao najznačajnije kreditne institucije prikupljaju depozite te prikupljena sredstva plasiraju, u tom procesu osim interesa vlasnika trebaju gledati i na efikasnost cijelog gospodarstva. Računovodstveno poslovanje banaka danas je modernizirano i dio je suvremenog integriranog informacijskog sustava. Specifičnost računovodstva banaka je u tome što depozite imaju u pasivi bilance, a kredite u aktivni bilance obrnuto od klasičnih poduzeća. Osim banka, u Hrvatskoj postoje štedne banke i stambene štedionice kao vrsta kreditnih institucija. Investicijski fondovi su institucionalni ulagači koji prikupljaju novčana sredstva od građana i poduzeća te ih plasiraju u financijske instrumente. Osiguravajuća društva osnivaju se kako bi pružala zaštitu od opasnosti koje mogu ugroziti pojedinca ili imovinu. Sve financijske institucije spadaju u skupinu velikih subjekata od javnog interesa te su dužni prema Zakonu o računovodstvu sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje i konsolidirane, financijske izvještaje primjenom MSFI-a i MRS-a.

Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju obvezala se uvesti euro kao službenu valutu kada za to budu ispunjeni kriteriji. Kriteriji koje je bilo potrebno zadovoljiti nazivaju se kriteriji iz Maastrichta, odnose se na stabilnost cijena, održivost javnih financija, stabilnost tečaja i konvergenciju dugoročnih kamatnih stopa. Nakon zadovoljavanja kriterija Hrvatska je ušla u Europski tečajni mehanizam te u njemu morala provesti dvije godine do službenog uvođenja eura. Sam proces uvođenja eura odvija se u 2022. godini kada će se odraditi brojne aktivnosti koje su potrebne za uvođenje nove valute. Neki od koraka uvođenja eura su donošenje Zakona o uvođenju eura, utvrđivanje fiksnog tečaja konverzije, predopskrba banka i posredna predopskrba, zatim dvojno iskazivanje cijena. Euro se kao službena valuta u Hrvatsku uvodi 1.1.2023. te će se sva bezgotovinska plaćanja od toga datuma odvijati u eurima, dok će se za gotovinski promet omogućiti dvojni opticaj koji će trajati prva dva tjedna, nakon toga euro je jedino zakonito sredstvo plaćanja. Osim navedenih koraka, bit će potrebno izabrati izgled kovanica eura sa nacionalnom stranom. U procesu uvođenja eura bit će potrebna prilagodba određenih subjekata prije svega HNB kao središnje financijske institucije, zatim državnih poduzeća i privatnog sektora. Zadaci HNB-a se odnose na prilagodbu instrumenata monetarne politike, gotovinskog poslovanja, financijska prilagodba i platni promet. Prilagodbe koje se

odnose na sektor države su područje javnih financija, zakonske izmjene, administrativne prilagodbe te prilagodbe državne statistike. Poduzeća će morati prilagoditi svoje financijske izvještaje i oporezivanje, te se pripremiti na dvojno iskazivanje cijena i zamjenu valute. Važno je u tijeku uvođenja eura zaštititi potrošače kako se ne bi osjećali prevareno, tako će se pokrenuti kampanja u kojoj će se informirati potrošače. Brojne su koristi od uvođenja eura, ali kao glavna se ističe uklanjanje valutnog rizika. Dok je glavni nedostatak gubitak samostalne monetarne politike. Iz navedenih koristi i troškova uvođenja eura u radu može se zaključiti da su koristi koje donosi uvođenje eura dugotrajne, dok će troškovi koji će uslijediti pri samom uvođenju eura biti jednokratni.

Osim prilagodbe navedenih subjekata posebnu prilagodbu očekuju financijske institucije, prije svega banke koje su zadužene za predobskrbu te proces konverzije. Financijske institucije morat će se infrastrukturno, logistički i administrativno prilagoditi novoj valuti. Administrativna prilagodba se prije svega odnosi na obavještavanje svojih klijenata o promjenama koje će donijeti nova valuta te prilagodbi dokumenata koji će morati imati iznose u eurima. Logistička i infrastrukturna prilagodba se odnosi na samu pripremu zamjene novca i pohrane gotovog novca kuna. Osim navedene prilagodbe, banke će sudjelovati u konverziji gotovog novca i depozita, kredita te vrijednosnih papira. Za sve navedeno, potrebno je prilagoditi i računovodstveno poslovanje uvođenju eura. Prije svega prilagodba se odnosi na računovodstveni informacijski sustav koji će biti od velike pomoći pri preračunavanju u eure. Tako će proces konverzije depozita pomoću računovodstvenog informacijskog sustava biti automatiziran, dok će za konverziju kredita biti potrebna određena stručna znanja računovođa. Promjene u evidenciji poslovnih događaja će se odnositi na promjene koje su se do sada izražavale u eurima kao stranoj valutu, te će se nakon uvođenja eura prikazivati u eurima kao nacionalnoj valuti. Financijski izvještaji financijskih institucija također će se prilagoditi novoj valuti pa će se svi izvještaji koji se sastavljaju u godini nakon uvođenja eura iskazivati u eurima. Ako se radi o izvještajima koji sadrže usporedne podatke potrebno je iznose za prethodnu godinu preračunaju prema fiksnom tečaju konverzije. Isto se odnosi i na sve poslovne knjige i analitičke evidencije.

Na kraju, se može zaključiti da će uvođenje eura imati brojne koristi za cijelo gospodarstvo, sam utjecaj na financijske institucije neće biti velik te će se kroz proces prilagodbe pripremiti na novu valutu. Što se tiče računovodstvene evidencije bit će određenih promjena, ali ne značajnih. Najveći utjecaj se odnosi na sam računovodstveni informacijski sustav te će se pomoću njega

obaviti većina procesa i olakšati posao samim računovođama, koji će prema odredbama Zakona o uvođenju eura prilagoditi sve poslovne knjige i financijske izvještaje financijskih institucija.

POPIS LITERATURE

1. Cvitanović, V. i Širanović, P. (2021.), Proces zamjene hrvatske kune eurom i očekivani utjecaj na gospodarska kretanja (e-publikacija), preuzeto s <https://doi.org/10.46917/st.12.1.4>
2. Gregurek M. (2022.) Uvođenje eura u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (2), 16-22
3. HANFA, (2021.), Upute za izradu simulacije učinka prilagodbe subjekata nadzora HANFA-e uvođenju eura kao službene valute Republike Hrvatske (e-publikacija), preuzeto s <https://www.hanfa.hr/media/6381/hanfa-uputa-za-izradu-simulacije-troskova-10-2021.pdf>
4. HNB, (2020.) Godišnje izvješće 2020. (e-publikacija), preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3953672/h-gi-2020.pdf/747bcefc-0d05-31c5-038c-ab636a555077>
5. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b.d), Tržište osiguranja, preuzeto 22.6.2022. s <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/>
6. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b.d.), Investicijski fondovi, preuzeto 22.6.2022. s <https://www.hanfa.hr/investicijski-fondovi/>
7. Hrvatska narodna banka (b.d), Početak proizvodnje hrvatskih eurokovanica, preuzeto 20.7.2022. s <https://www.hnb.hr/-/pocetak-proizvodnje-hrvatskih-eurokovanica>
8. Hrvatska narodna banka (b.d), Ispunjava li Hrvatska mastrichtske kriterije? Preuzeto 26.8.2022. s <https://euro.hr/faq/ispunjava-li-hrvatska-mastrichtske-kriterije/>
9. Hrvatska narodna banka (b.d), Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, preuzeto 14.6.2022 s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/drugemonetarne-financijske-institucije/kreditne-institucije/bankovna-supervizija/pokazatelji-poslovanja-kreditnih-institucija>
10. Hrvatska narodna banka (b.d), Što je fiksni tečaj konverzije i kako se određuje? Preuzeto 26.8.2022. s <https://euro.hr/faq/sto-je-fiksni-tecaj-konverzije-i-kako-se-odreduje/>
11. Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača (2022.) Smjernice za prilagodbu gospodarstva u procesu zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija), preuzeto s [https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022 Euro Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf](https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/Trgovina/Srpanj%202022%20Euro%20Smjernice%20za%20prilagodbu%20gospodarstva.pdf)

12. Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države (2022.) Uputa o procesu prilagodbe poslovnih procesa subjekata opće države za poslovanje u euru (e-publikacija), preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/Uputa-proces-prilagodbe-poslovnih-procesa-za-poslovanje-euru.pdf/993a43c0-2097-d0b4-0141-27e2a6a2ad25>
13. Leko, V., Stojanović, A. (2018.) Financijske institucije i tržišta, Zagreb, Ekonomski fakultet sveučilište u Zagrebu
14. MRS 1 Prezentiranje financijskih izvještaja, preuzeto 18.6.2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20190101&from=HR>
15. MRS 21 Učinci promjene tečaja stranih valuta, preuzeto 18.6.2022. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1568380990198&uri=CELEX:02008R1126-20190101#tocId230>
16. Nacrt prijedloga zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, preuzeto 20.6.2022. s <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=19676>
17. Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija, Narodne novine, br. 42/18., 122/20., 119/21. (2018.)
18. Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje, Narodne novine, br. 37/16., 96/18., 50/19., 98/20. (2016.)
19. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih i polugodišnjih izvještaja i drugih izvještaja UCITS fonda, Narodne novine, br. 105/17, 98/20 (2017.)
20. Vašiček, V., Vašiček, D., Broz Tominac, S. (2020.) Računovodstvo financijskih institucija, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
21. Vizjak, A. (2000). Utjecaj monetarne unije i uvođenje eura na gospodarske sustave europskih zemalja i Republike Hrvatske (e-publikacija), preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/294953>
22. Vlada Republike Hrvatske, HNB (2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (e-publikacija), preuzeto s <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9>
23. Vlada Republike Hrvatske, HNB (2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom (e-publikacija), preuzeto s <https://mfin.gov.hr/vijesti/donesen-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom/3126>

24. Vrhovec-Žohar, K. i Klopotan, I. (2014). Mala i srednja poduzeća u EU – izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije (e-publikacija), preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131576>
25. Zakon o alternativnim investicijskim fondovima, Narodne novine, br. 21/18, 126/19, (2019.)
26. Zakon o kreditnim institucijama Narodne novine, br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, (2020.)
27. Zakon o osiguranju, Narodne novine, br. 30/15, 112/18, 63/20, (2020.)
28. Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, Narodne novine, br. 44/16, 126/19, (2019.)
29. Zakon o računovodstvu Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, (2020.)
30. Zakonu o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 120/19 (2019.)
31. Zorić A. i Ravlić Ivanović I. (2022.), Osvrt na zakon o uvođenju eura kao služben valute u Republici Hrvatskoj, Računovodstvo, revizija i financije (6) 16-28

POPIS SLIKA

Slika 1: Vremenski tijek aktivnosti uvođenja eura.....	18
Slika 2: Izgled kovanica sa nacionalnom stranom	20

POPIS TABLICA

Tablica 1: Vrste financijskih institucija.....	3
Tablica 2: Prikaz unosa knjigovodstvenih isprava u poslovne knjige.....	44

ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODATCI

Ime i prezime: Ana Katić

Adresa: Dubravkin put 48, Dugo Selo

Broj telefona: 0915270627

E-mail: ana.katic88@gmail.com

Datum rođenja: 14.04.1998.

OBRAZOVANJE

2017. - Ekonomski fakultet – Zagreb, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovne ekonomije smjer Računovodstvo i revizija

2013.-2017. Srednja škola Dugo Selo, smjer: ekonomist

OSOBNJE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

Materinski jezik: Hrvatski jezik

Drugi jezici: Engleski jezik

Društvene vještine i kompetencije: Dobre komunikacijske vještine, timski rad, odgovornost, upornost

Računalne vještine i kompetencije: MS Office paket

Vozačka dozvola: B kategorija